

בקשו שכל א' יראה לקבוע סדר (אפי' קצר מאוד) בהלכות צניעות או בדיני לשה"ר למשך מ' יום מהיום (וגם להתפלל!) לרפואת כל חולי ישראל ובפרט לר' משה בן רחל, וגם לר' שמחה דוד בן מינצ' לרפוי"ש להעמיר עבור הרב החשוב יעקב בן אסנה ביילא שצריך עתה תפילות לרוב, נא לעזור ולהתפלל תוכו למצותו! וכן עבור רה"י הרה"ג ר' ישראל מנחם בן רחל (הירשפלד) לרפוי"ש בתשח"י, נא לרחם עליו דברים צריכים לו מאד, ולרפואתו יש לזכות לו זכותים על"י שישמעו דבריו בקול הלשון – דמרווחים לגרום לו זכותים גדולים, ועוד להכיר גדולתו, ועוד דלומד יסודות בגמ', הלכה, מוסר, בטחון, [ועוד!]. וכדי לתת עוד זכותים לרפואתם נא לנסות לכוון באמן (יהא שמי' רבא). שהש"ץ בריך אותנו אתה ואת כל הקהל העומדים שם! במה? - שיהא גילוי כבודו בחיך (חיכוך) ובימין (זימיון)! של כל א' וא' מהצבור! (ואח"כ הוא כולל את עצמו – שיגלה בחייו כשאומר בחיי כל ישראל!), וטעון שימת לב תדיר. ועבור החולה אליעזר יוסף בן אסתר נעבא לרפוי"ש בתשח"י. וכן עבור הנערה אילה בת ברכה, ועבור שמואל יוסף בן העניא פריידיא. והדסה בת שרה רבקה, יישר כח! וכעת עבור הרב יהודה לייב בן רחל, רחמים רחמים רחמים! ועבור ר' שמואל בן הנח, נא לייחד רגע קט לכה"פ עבור הוולת! ועוד לזאת עבור רבקה בת יוכבד יהודית (פולייטאן [פולייטס]) לרפוי"ש בתשח"י. וכן עבור החשוב יעקב צבי בן יהודית, עוד היום! ונא להרבות בתפילות לרפואת באשע יהודית בת מינצ' בתוך שאר חולי ישראל, יישר כח! ויישר כח! ועבור ר' ברוך בן מלכה מרים הדסה לרפוי"ש בתשח"י. ושוב עבור הרה"ג ר' יעקב בן גלאדים בתוך (הלל) לרפוי"ש! וכן עבור האדמו"ר ר' שמואל יעקב בן יענטא – נא לרחם על כל הגדולים ולהתפלל מן הלב. ועבור ר' פנחס בן רבקה – רחמנות! ועוד לזאת עבור צבי' בת רבקה לרפוי"ש – רחמנות! ונא להעמיר תפילות נאמנות לרפואת פנחס אלכסנדר בן רבקה, (בחסדי ד' ית' עשה הוא סעודת הודאה שיצא נקי – אבל עדיין צריך עוד תפילות – יישר כח) ויצחק בן מלכה! יישר כח. וכדי לתת עוד זכותים לרפואתם נא לנסות לכוון באמן (יהא שמי' רבא). שהש"ץ בריך אותנו – וכנ"ל) אתה ואת כל הקהל העומדים שם! במה? - שיהא גילוי כבודו בחיך (חיכוך) ובימין (זימיון)! של כל א' וא' מהצבור! (ואח"כ הוא כולל את עצמו – שיגלה בחייו כשאומר בחיי כל ישראל!), וטעון שימת לב תדיר. וכן עבור ר' רפאל זאב (ויעלויל) בן מינצ' דבורה (קופשיץ) בתשח"י! א דאנק! ור' מרדכי חיים בן בלומה – נא להעמיר לרופא כל בשר בעדו. יישר כח! וגם לר' חיים שלוי' בן אסתר מלכה, יישר כח שוב ושוב. וכן עבור משה חיים בן צבי' בתשח"י, וכן עבור רפאל משה חיים בן בת' המכונה בטריט לרפוי"ש! וכן עבור ר' בן ציון בן שרה לרפוי"ש. נא לרחם ולהעמיר בעדם, ועבור כל החולין.

<p>קשה 1068 – נא נא נא נא ליעה אלה הקונטרס חזו</p> <p>שפת אפי' מאקוס דיע צירוב</p> <p>(מכנה טרמיט)</p> <p>צ"ע מאעצה רב אלת קאמא</p>	<p>בס"ד</p> <p>קונטרס</p>	<p>אם נמצא בכל מקום ואין עליו שם – מותר לקותו</p> <p>לזו לקרותו אלף בכש"ע אלעטערה, ולא בזמני תפילה וכו'</p> <p>הריצה לקבל הקונטרס באותיות גדולות נא להודיע וישלח לו בל"ג (ע' עמ' האחרון)</p>
---	---------------------------	--

שער מציון פ' ויקרא

מחזור ה' עם הוספת
(כ"ב כש"י)
אין לקרות כאן בשעת התפילות בל"ג וסודי חישבה –
נא לרחם עליו ועל נפשותיכם

(שם הפרשה רמז לנו שהקב"ה קורא לכל א' וא' למשמש במעשיו ולפשפש במעשיו, בפרט בעת ההיא – עת צרה ליעקב שכ"כ באחינו בית ישראל סובלים קשות, ד' ירחם עליהם ועלינו שנצא מהגלות לחירות – וא"ת חירות אלא חרות – תורת ד' בלבינו ומסוך בדמינו! ולזכור שלא יהוא או הם או אלו (הערב רב וכו') עושים הגזירות עלינו אלא הכל מאת ד' לעורר אותנו על התשובה ועל התפילה כפרט להעמיר תפילה עבור הנשמות הטועים, וכעת אומרים שיש מלכות על מלכות חס לך אלפים על אלפים שהם שבוים צירס להסתכל על הכלים הטמאים, והם אדוקים כמו אדם שמוכר לסמים וא"ל להם ליפרד מזה – ויש אפי' ראשי ישיבות וא' מהם עם מלכות תלמידים, שחפסו בישיבתו צחור עם כלי אסור והניחו בחדר הרמ"ם, והרה"י חשב שיש לו לדעת מה טבעו כדי להלחם בו ביומיו, והסתכל בו, ולמשך שנה וחצי לא הי' ביכולתו ליפרד מלהסתכל עוד ועוד – כמה וכמה פעמים, וחי אז חיים של ב' בני אדם – כרבים מסר שיעורים ובסתר הסתכל והסתכל ולא הפסיק, ר"ל, ויש מגידי שיעור, ובני כוללים, ובחורים לרוב עד שאין די עסקנים ליטפל עם הרבים הנורא, וליפרד מזה הוא כמו ליפרד מסמים וכו', ר"ל, ואפי' ע"י MP3 פשוט אפשר ליכשל בגיהנום ממש! ומעשים בכל יום, וכולם שבוים, ר"ל! ומלכות על מלכות שומעים כל קווי הגניז (מה שקורין חדשות) ואובדים כל חשק מללמוד ולגדול, וזה פעות על פעות על הבז וריה, והכל בסתר, ד' ישמרינו ונראה דיך לכוון תפילה אחינו כל בית ישראל וכו' ובשבי' וכו' לכוון על אלו שבויים, שבוים ממש צירס ולריכים רחמים מרובים, להא כמתים חשוכים, אבל אין דבר עומד בפני הדמעות – דהכל פתוח, ועלינו לכהן שגורו רחמינו על מדותינו, ויתן כלבם של הנושאים לחזור לזרועותיך! ונשמע בשורות טובות וישועות גדולות!

המשך – שנה ב' וג' – עיונים בחייו המאלפים של מו"ר הרה"ג ר' מענדיל שניאור זלמן ב"ר שלמה לבי אטיק זל"ל ע' סוף הקונטרס. (ובתוך הקונטרס מובאים גם הליכות והלכות – שנה א' – עם תיקונים והוספות, ע' בתש"ו ב').

היות דיש צרות צרות בכלל ישראל בין בארץ בין בחו"ל. בפרט הצרה גדולה שכו"ע"י עלאה"ה, ר"ל! ונראה חוב עלינו לשוב בתשובה גדולה וכו"ל, בפרט בדיקדוק המצוות כשוקלי זהה (כלשון המסילת ישרים פ"א דזה חובתינו בעולמינו). ולכן יש ליהרהר הרבה בלימוד הל' שבת שלא יצא שום חשב חילול שבת כלל וכלל, שכהיום יש רבה מחדשים (ומקילין כל מיני קולות שלא כדיון). ובמקומות שהתחילו להקל בבישול בשבת וכדו', ר"ל, ופשוט דכו"ע מודים שכל קולא בעי בדיקא [כלשון המס' (פ"ו)]. ושיהא תמיד השאיפה לעשות בדיק רב כרצונו ית' כפי רום קדושת אדונינו ורועה צאן מרעייתו – כלל ישראל. ועוד ליהרהר מאד בתרומ' שיש בזה לשמור מכל דבר רע, כדאיתא בפרקי אבות – ומי הפתי לסמוך עם עיניים סגורות על הכשרים?? ואינו מצרכ המלכות והתשקות והסכנות?? האם גם בענין כספו הי' תמים כזה?? איכה?

לע"נ האי בקי בכל התורה כולה שעבד כל ימיו לעלות בתורה ובמלכות וזכירת שמים ואפי' עד יום האחרון עוד כתב חידושי תורה הרה"ג ר' יצחק אייזיק ב"ר שמעון פראג זל"ל. שעלה השמימה בסערת רוח אור ליום ב' ניסן תשפ"ה. לא זכינו להכירו אבל שמענו עליו דברים נאורות עד למעלה למעלה – בין בהתמדה שלו שלא ידע גבול אפי' בזמנו, בין בתפילתו שהי' כמונה מעות וכל תיבה יקר בעיניו יותר מכל הון לעלמא! בין צמדת הבטחון – דברים נוראים – ממש! אבידה אצלנו, אבל השאיר דורות ישרים ומזכירים שי', ומצדקים על הלהבא! תנצב"ה.

לע"נ הנה"ח מרת הענדל (בת הגרמ"ד סאלאווייטק) ע"ה, א"ח הרה"ג ר' נחמי' קפלן שליט"א. סבלה עבור כלל ישראל, וקיבלה הכל בשמחה ודומי'. עזר המשפחה שלנו בכמה וכמה דרכים, ועשתה חסד לאלפים. העמידה דורות ישרים ומזכירים, ומתפללים על העתיד – שדורך ישראל סבא הולכים. חסר מאוד זכות לזכותי הגדולים, אבל ד' ינחם את כל המשפחה החשובה העולים, וכל כלל ישראל המהאבלים המקוים. נלכ"ע יום ב' ניסן תשפ"ה. תנצב"ה.

ביום חמישי ה' ניסן חל היארצייט של מו"ח הרה"ג ר' רפאל ב"ר יצחק אלחנן וואלדשיין. משרידי דור דעה ובבואה של נובהרדוק. הי' כחד בדרא בפשטות שלו. והשאר אחריו עולם של תורה ויראה ובפראצאיו, ומודים להקב"ה על עד עתה ומבקשים מהקב"ה על להבא עוד עוד לעלות תמיד. בקי בש"ס והכל בהצנע. עזר לנו בלא שיעור, וסילק כל הטרדות המפריעות, שכל רצונו הי' שנוכה התורה ולעבודה, ושטייג'ן, ועזר לנו במסירות נפש שאין לשער. לא ביקש מאחרים דבר, ואפי' מצראצאיו, אלא בטח בד' שיקבל מה שצריך, ועוד כדי שלא להכביד על השני, כלל. וזה לבנים שיחיו, שעשו לפנים משרות הדין באופן פלאי ממש – ואכמ"ל, בא מחינוך שחינך, ואשרי חלקו. ובדאי שלמד עליהם זכות ממעל על ההנאה ועליו נשמתו שעשו לו במעשה שעשו, ולימוד גדול לכל העם לוותר (ולזכות) מה דאפשר. תנצב"ה. נלב"ע תשע"ה.

ביום חמישי ה' ניסן חל היארצייט של מומע רבעעצין רוחמה (ב"ר יעקב יוסף הערמאן זצ"ל) שייך. מסרה נפשה ונסעה למרחקים – למיר - רחוק מהור' כדי שבעלה ילמד תורה, והי' קשה מאד, וזכתה לנתשק ליום אחרון. וזיכתה העולם עם חיזוק אחר חיזוק מחיי אבי' – הכל לאדון הכל. איך מכירין טובה – מתפללין עבור נשמתה שתעלה עוד ועוד, וכן נתינת צדקה לעליו נשמתה. אמרה שבבית אבי' ימי בין המצרים הרגישו החורבן בחוש. נלב"ע תשע"ו. (כ').

ביום שישי ו' ניסן חל היארצייט של ר' אהרן ב"ר שמואל יעקב ראטה בעל שומר אמונים – בטחונו בבאשעפער הי' משכמו ומעלה מורם מכל עם, וזכה לחנך דורות על התבדלות, ואל תקרי שומר אמונים אלא שאומרים אמנים בכונה, כ"ג, וד' דברים צריכים חיזוק – תמיד. התחיל עם כמה יהודים (רובם שבורים) והאמין שיגדל לקהילה שלימה – איפה האמונה שלי בדיד' נלב"ע תש"ו.

ביום שבת קודש ו' ניסן חל היארצייט של ר' יעקב ב"ר מרדכי מיייליש זצ"ל, א"א לתארו אבל קירבתו לבוראו הי' למעלה מכל ההשגות מהדור ההוא. אבידה עצומה אבדנו. השאר אחריו דור דעה שי'. ובשמע רק בשורות טובות. ודבר א' שראינו, מכל שאר הדברים בכל השנים שהאיר עינינו, זה העובדה שהרבי מסאטמער שליט"א בא לארץ ישראל בשנת תשע"ו ונראה ברור שהי' כדי לחתוך כל העצים ושיחים שהסתירו פתח מרפסת של ביתו של הנפטר הגדול דה"י זה לפני חנוכה (בסוף ימי גר בבנין מול סאטמער בהמ"ד) כדי שהנפטר יוכל להדליק נרות חנוכה בפתח ביתו הפונה לרה"ר וכדעת החזו"א [ועוד גדולים] (הוא הי' תלמיד מובהק של החזו"א, והי' ניסן אצלו והלך עמו בטויל יומי שלו, ועוד קירבה עצומה), ודרך אגב הרבי שליט"א חילק מיליון לצדקה בארצנו הק' ודו"ק. תנצב"ה. נלב"ע תש"פ.

ביום שני ט' ניסן חל היארצייט של המלא ירמיהו (ר' יעקב צבי ב"ר נפתלי) פירש כל הש"ס כולו עבור הוולת, ואני? בשרות מקומות שהאיר במילים ספורות אור חדש על כל הסוגיא, כן בי המילים, ואין צורך אלא להוציא מלבי, דיש לי רוח ממלא להביע טובתי ותיבותי לפאר ולהדר בורא, הכל תלוי באמונה! ואין (שום) מקום ליאוש אלא אך ורק מקוה טהרה לישראל – קוה אל ד' וכו' (וע"ע בתש"ו א' באריכות) והכל בקוין (מד"ר בלשונת ז"ח) אפי' מקוה טהרה – למי יאמר שיהא פתוח והא קור גיטל (תש"פ – תשפ"ה) מוכית, שעלה בקושי אם אפי' ורואו בחוש שהרבה נמנעו מפני חשך רחוק (מחל) של סנה, וא"כ בודאי נמנעו ממחמת חשך (לא רחוק כלל) בטי' הימים, ודו"ק הבנה, ומאריך תלמא חמא! ולימוד לעולם, והכל בקווינו! תנצב"ה. נלב"ע תשפ"ה.

<p>ביום שלישי י' ניסן חל היארצייט של ר' יוסף שמואל ב"ר יעקב רזענבלאט. ששים שנה ברציפות תורתו ותפילתו נקוממו בישיבת פונוביטש. תלמיד מובהק של המשגי' הגר"י לעוונשטיין זצ"ל. עניונו שמחה אמת כל מהותו. השריש גם בדורותיו, ומבקשים על העתיד לבוא. תנצב"ה. נלב"ע תשע"ט (כ').</p>
<p>ביום רביעי י"א ניסן חל היארצייט של הרמב"ן (ר' משה ב"ר נחמן מגירונדא) – מפרש בכמה וכמה מקומות בפ"י על החומש על דרך האמת – והכל ה' ברור לו כשבילי דנהרדעא, ואין זה נמנע ממני. (אמר על פירוש רש"י בחומש שכדאי לשהות ז' ימים על כל תיבה מפירושו, כבוד להזולת מראה עוד גדלות מהותו). חכמי הדורות אמרו שהלומד פירושו מוסיף יראת שמים למעלה למעלה. וע' בפירושו ריש פ' בחוקתי דבטחון היינו בלי שום השתדלות כלל וכלל. ובפ' דברים (חמישי) שואל הוא – מה זה בכל מעשה ידיר? השתדלות בתמי! ע"ש. נלב"ע ה' ל'.</p>
<p>ביום רביעי י"א ניסן חל היארצייט של השל"ה (ר' ישעי' ב"ר אברהם) דעתו קובעת בהלכה במאות מקומות – רואים רום קדושתו – דאיסטייעא מילתא, אשרי לו, ולנו שזכינו. (לא כל גדול זכה לתואר קדוש, וצ"ל דכ"כ למעלה מהשגותינו שאין תואר אלא שמו של הבורא [דהא אומרים אתה קדוש ושמן קדוש וכן הא דמוכירין הקדוש – ברוך הוא], ואעפ"כ יכול כל א' וא' להגיע להיות כמותו, וטעון אמונה ובטחון, ובלי יאוש מה שלא יהי'. כיוון כל דבר להיות מכוון ע"פ קבלה – האם לכה"פ קיבלתי קבלתו? נלב"ע ש"צ.</p>
<p>ביום רביעי י"א ניסן חל היארצייט של ר' בן-ציון ב"ר יצחק נתן קופערשטאק. איש חסד ומרבה הליטיב עם הבריות. מסר נפשו לע"נ הרשב"י וזכה לקדש שם שמים ברבים, אבידה היא להלל ולהפטר. תנצב"ה. נלב"ע תש"פ (כ').</p>
<p>ביום חמישי י"ב ניסן חל היארצייט של ר' אלעזר צדוק ב"ר יצחק יונה טורצ'ין – נתקרב אל החזו"א עד שנעשה גחלת בוערת. זכה לתורה וגדולה. עזר בספר שונה הלכות, וחינך דור תם מלאים סם תם, סם החיים, וכן הלאה לזכות כל העם, אמן. השריש בזרעו מדת הצניעות – האם שורשך בהצנע לכת עם ד' אלקיך? תנצב"ה. נלב"ע תשנ"ה.</p>
<p>ביום חמישי י"ב ניסן חל היארצייט של ר' שמשון דוד בן ר' אברהם חיים פינקוס ואשת חילו ובתו שעלו יחד בסערה השמימה. שינה דרך החיים של אלפים, ומסר נפשו וחיוו עד לדכדוכה של נשמתו, וזכה לדרגא עילאה. ולימוד הוא לכל העולם ובפרט לכל העולים הרוצים להעלות העולם עמהם. נהג לצחצח המנורה לנרות שבת דהא אמרו דהטבת הנרות אינה כשרה אלא בכהן. ואמר לבניו שילכו לחנות ערב שבת לקחת כל מה שרוצים דהבעל הבית נותן הכל בחנם היום – דאינו על החשבון כלל. סודות של האר"י ל' הליבש במוסרו, ועל ידם הגבי' השפלים (כן העיד המג"י שליט"א). רבו ומורו – ר' ישראל אלי' וויינטרויב זצ"ל אמר לתלמידי הגרש"ד "זכר"ש"ט שעלה למעלה בקיצור ימים ושנים כשעלה, שה' גיירה עומדת לחול, ח"ו, על כלל ישראל, וחיפשו בשמים מי מוכן למסור נפשו לעצור הרעה, ומיד הגרש"ד אמר שהוא מוכן ומוזמן – נורא נוראות (ומתאים לו ולדרכו בחיים כידוע). תנצב"ה. נלב"ע תשס"א.</p>
<p>הקדמה – בפרשה נקטנו כמה חידושים בטעמי המצוות בסדר הקרבנות – והכלל הוא לקחת לקח, ועל נמת – שבעזה"י - שיגרמו שמחת הלב, והבן, שבודאי אין לנו שום השגה בכל ענינים אלו, אלא רצוננו לשמח את בוראנו בעיון אחר עיון בתורתו אשר בהמלתו העניק לנו ברוך הוא וברוך שמו, ולהודיע עוד ועוד, בפרט בחודש של ראשי חודשים – שכל יום כר"ה דמי! (ע' בשל"ה הק"י!) כשיבוא, ובינתיים לשמוח המבקשי שמחה בחודש שמשימים אנחנו את השמחה שנכנס באדר א'! ונזכה לויגבה לבו בדרכי ד' – בלי דאגות אלא נאר בטחון! ואין שמחה כמותו!</p>

מחפלי שמים. וזהו שאמר שאתה ושלך שלו. שאינך נותן משלך ולא מגופך ולא מממונך [אללא] משל מקום ז"ה שהכל שלו, כי ממון האדם פקדון הוא בידו משל הקב"ה, אללא שיש יתרון בו על שאר הפקדונות, שיכול לקחת ממנו די כרכיו והשאר יתגורר באשר רצו המפקיד מלך מלכי המלכים הקדוש ז"ה אשר ראהו, ויש לשמח הרבה מאשר יכול להנות מן הפקדון (בדיובור) וא"ה נ"ל להג"י די כרכיו וכי יעשה רצונו בעליו מן הנשאר. משל למלך שנתן לעבדו אלף זוזי ואמר לו טול אתה המאה לעלמך ותן התשע מאות לתשעה בני אדם, והלא שמח הוא, וכן גדוד הוא אומר וד"ה א' כ"ט י"ד] כי ממך הכל ומידך נתנו לך. במקום אחר כתיב שם מידך היא ולך הכל. והוא נאמר לענין הגוף על שהכינו לבנות בית קדש, וזהו שכתוב ומידך נתנו לך, נאמר לענין הממון כמו שאמר בראש הפסוק כי נעצר כח להתנדב כזאת כי ממך הכל ומידך נתנו לך, עכ"ל הקדוש ומקדש, לזכור תמיד שלא אני הנותן (מכיסוי ואולי מרומז שאדם ניכר בכיסו) וקשה להוציא ממנו קמח) אללא אני המחלק, אללא יש חידוש שאני יכול להשתמש די כרכי! ורואים החסד הגורא שהצורא ית' חמל עלי – סמך עלי לתת בידי סכומים ערומים (אם עושים חשבון כל ימי חייו אפי' אדם פשוט קיבל הון עתה) ושמחה ערומה כל פעם שזוכה לתת לאיזה עני או איזה נאכך (וגם לכל מלווה), ונפלא הוא עד מאלה, אשקינו, או הפקיד ד' אצלי כח (וזמן!) לעזור אותו בעזוב תעזוב וכדומה – אין אני אלא כפקיד הזה שעליו לתת לכל א' וא' מה שהבורא עולם הפקיד בשבילם, וכן"ל, ובלי שום תרעומת, בלי שום טענות, בלי שום איחור, ובלי שום צד להחזיק טיבותא לנפשי! [ועד כדי כך דאם הפקיד בבאנק, וכדומה, יהא מחזיק איזה טיבותא לנפשי נחשב כחוסר דעת – א פשוט'ע משוגענער, ה"ה אנו ובנינו וכל באי עולמינו].

ועוד לימוד יש מהפקיד הנ"ל שאם לוקח לעצמו אפי' פרוטה א' מאוצרות הבאנק, לוקחים אותו מיד לבית האסורים. ומובן על פי זה למה אמרו חז"ל (גמ' כתו' ל' ע"א על הפסוק צנים ופחים ביד עיקש, שזה ביד האדם לגרום [דאמרו שם דהכל בידי שמים חוץ מצנים ופחים] – ויש להציע דאל תקרי עיקש אלא עושק – דמונע מאחרים מה שמגיע להם ע"י שלוקח לעצמו והוציא כספו (או כחו או זמנו) על דברי מותרות עבור עצמו או דברים שאין צריכים לו ממש, וזה גורם שיחלה וניתן בבית האסורים הנקרא מאסר בית, דרתוק למטתו, כיון שלקח מאוצרות המלך לעצמו, דומה להפקיד הנ"ל, והבן. ועוד הבנה יש לומר כאן - לפי דברי האלטרע מקעלם זצ"ל בעובדא אחת כשהי' לו צנים [מה שיש שקורין מצונן], התאונן מאד – וכששאלו – והא מלמדינו רבינו תמיד דיש לקבל הכל, כל קושי וכו', ובפרט דבר קטן הזה – צנים, באהבה.

א) למה כתיב ויקרא ב'א' קטנה?
ע' בבעה"ט שבמדרש איתא שמשח ר' רצה שיהא כתוב בלא אות א' כלל, שיהא משמע לשון פחיתות – ויקר – היינו כדכתיב אצל בלעם! והקב"ה רצה שיהא עם א' רגילה. [לבאר הדרגה של פחיתות שיש בתיבת ויקר אפשר לומר, אע"פ שאין שום דמיון כלל וכלל, ואע"פ שגם כן יש צד לא להביא זאת לכאן, אפ"ה נראה דכדי לשבר את האוזן שנבין החילוק בהנ"ל (בין ב' הדברים – ויקרא או ויקר) מותר להפליג ולספר - שמענו כשאחד קרא לרב אחד – אדמור"ר – אמר הרב, צריך להחליף האותיות א"ד לח]. והדברים עמוקים הם, והמבין עד היכן מחלוקת זו מגיע, אם אינו עומד משתומם, נראה דעדיין לא קראה מה כתוב כאן, או לבדוק אם הגיע ליום שעמד על דעתו, או מקוין שעוד חזון למועד בעתיד (אם יש רצון לעלות – גרויסע שאיפות!).

ב) מה יש לנו ללמוד מזה?
אולי אפשר לומר שצד ללמד שאע"פ שאנשים רוצים לכבדני, ואפי' הם גדולים וטובים, ואפי' חשובים ביותר, ואפי' גדולי עולם, עלי לסרב מה דאפשר. (ומשמע שאפי' לחלוק על רבו מובהק בזה, וצ"ע).

ובדרך צחות אמר הגה"צ ר' וועלוויל (זאב) טשעטשיק זצ"ל בעת שהתארח אצל איזה שמחה והבעה"ב ביקש לכבדו לשבת במזרח, וטען הבעל השמחה ואמר – והלא קי"ל כל מה שאומר לך בעל הבית עשה חוץ מצא! (ד"א רבה פ"ו, ונפסק להלכה בשו"ע או"ח סי' ק"ע ס"ה, ע"ש במ"ב סקט"ז, וי"ל) וענה לו הגר"ו, בהכמתו מלאה עניונו, דכיון דאמרו חז"ל (פ"ד אבות מכ"ה) הקנאה והתאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם, א"כ אין אני חייב לציית לך בזה! דהוי כמו צא!

וכל אדם שהגיע ליום שעמד על דעתו יודע ומכיר יסוד נפלא - שהוא אינו פועל כלום בעולם אלא שהכל מאת ד', ואין הוא אלא שליח של הקב"ה (שלוחא דרחמנא), ואין הכח ולא המעשה שלו (דהא הוא ית' עשה ועושה ויעשה כל המעשים!), ולא העצות (ע' בתרגום עה"פ כתי ועוצם ידי – שתירגם כתי – עצות, ונפלא הוא), אלא הכל שלו, של מי שאמר והי' העולם. וכל נתינה שאדם נותן להזולת, אין הוא הנותן אלא הוי כפקיד בבאנק שכל א' שבא ומבקש איזה סכום, או איזה תופס, או איזה שטר וכו' וכו', צריך הוא לתת להם, ואינו מחסר משלו מאומה!

והלקח שיש לקחת מזה (ולחטוף יותר ממה שחוטפים לקח [לעקאך] אצל הברית מילה! [שנוכח כולנו לעוד ועוד בקרוב!]) הוא, שכל הבא לקראתי, למולי, אם מבקש ממני דבר (או אפי' אם פוגש אתם), הוי כאילו מבקש מה שנפקד אצלי בשבילי – שהקב"ה נתן בלבי ובנשמת חיוך בשבילי, וגם השריש בשכלי התיבות שנצרכים כדי לתת שְׂבַח, וְשִׁבְחָ לַעֲרוֹת עֵלְיוֹ, וממילא להחיות נפשו בחיות חדשה. וגם הפקיד אצלי כסף לתת לנצרך זה או זה, ומה נעים ומה נאוה דברי ר' יונה על אבות (פ"ג מ"ז וצגמ"ו) וז"ל רבי אלעזר איש כרתותא אומר הן לו משלו. זה מדבר בין לענין גופו של אדם בין לענין ממונו, ולומר שלא ימנע אדם את עצמו ולא את ממונו

ענה ואמר – לא על היסורים מתאונן אני, אלא על הא שהקב"ה גילה אזני שיש לי מדת **עקשנות!** עכ"ל, ואנחנו אומרים – הבן! דא"כ גם עלינו לחשוב אם לא עקשן אני למנוע מהשני ע"י חוסר כח הוויתור לוותר על הא או על הא – בפרט פארגינען יענער (מאמר המוסגר – ידוע שהפורקי עול לקחו תיבה זו – פארגינען ועשתה לבנין – לפרגן כו' – וגדולים אמרו שהיו מוכרחים לקחת אותו משפת **האידיש** כיון דבלשון שלהם אין יסוד כזה **לוותר** כ"ל, ודו"ק), וממילא שוב נמצא בבית האסורים של עקשנות.

ואפשר עוד דרך לפרש והוא בדרך צחות – דהצינין הן קרירות במצות, דאין לך בית האסורים גרוע מזה, והכל בא מלקיחה במקום נתינה. ובפרט לקיחת כבוד, וכדברי הגר"ח מוואלאזין בכתר ראש (אות ל"ב) וז"ל, אמר, שאינו נראה לו שינכו בעוה"ב עבור הגאה הגולמית של מעדנים, אבל אני ירא שינכו שם עבור כבוד לפי שהוא ג"כ הגאה רוחניות, ואמר ע"ז, זה כל נחמתי לי להכבוד כדחז"ל דדחיל מרבנן כו', ואני הייתי דחיל מרבי מורי הגאון החסיד ז"ל. ואמר שהכבוד מושל גם על המלכות, כמו המלך שיש לו מה לאכול כל מעדנים שבעולם ולישב בהשקט ושלוה, רק בעבור הכבוד שיהי מושל גם על עוד מדינות הוא מסתכן עצמו במלחמות ותיגררות עד אין חקר, עכ"ל, ע"ש עוד.

וע"ע בספר מסילת ישרים עם הפי' הנפלא נתיבי היושר שמביא כך (בפכ"ב שם) – רבנו החיד"א סיגל לעצמו את מידת הענוה ותלה את הצלחותיו בחסדי השם יתברך, וזה לשונו ביומנו: ומצאתי הן הרבה והיו מחזיקין אותי לגברא רבא, וזה מהסד עליון, כי בער אנוכי מאיש (ספר החיד"א מאיר בניהו, עמוד לב), עכ"ל שם, האם צריכים יותר מזה לקנות טאנען של עניויות לנו לבנינו עד עולם?

ומי שעמד על דעתו שואל – האם ירא אני מבוראי, ונזהר לא לקחת לעצמי, אלא הכל לזולתי (ולכה"פ רובו ככולו, והכל לפי השגת ידי)? ועל כבוד הזה דאג משה ר', ואע"פ שנפסק עליו מן שמיא דראוי לו הכבוד, אפי"ה ברח ממנו, וכמו מן האש ועוד יותר.

והנה ידוע השאלה ששואלים העולם – דמאי נפקא מינה בין הרודף אחר הכבוד שהכבוד בורח ממנו, (ע' גמ' עירובין י"ג, ובמס"י פכ"ב דמשמע דגרס כן בגמ', וכן בפלא יועץ ערך גאווה בסופו) או הבורח מן הכבוד שהכבוד רודף אחריו – הלא למעשה שניהם אין להם כבוד. ומתציין דהחילוק הוא כשימות – דמי שרדף אחר הכבוד אין לו כבוד אבל הבורח מן הכבוד, כשא"א לו לברוח, הכבוד משיגו.

ואמנם מעשה ידענו בהגר"ב פינקל זצ"ל (רה"י דמיר) שהי' (כמעט) חד בדרא בבריחתו מן הכבוד, וכשנסתלק לבית עולמו ורצו לערוך הספד בישיבה הק' במלאות שנה להסתלקותו בשבט תשנ"א, וברגע שהתחילו בדברי ההספד נשמע מה שיש שקורין אזעקה (הי' בזמן שהרשע בעיראק זרק ל"ט באמבע"ס על ארץ ישראל) וכל העם שבאו לשמוע התפזרו (ברוח) ונתבטל ההספד. [הבנו שהוא סידר שיהא כך ממקומו למעלה], וא"כ נמצא שעד כדי כך רצון יראיו יעשה שאפי' אחר מיתתו יכול לברוח, וממילא לא השיגו הכבוד, וי"ל דאצלו הי' גדר של פקוח נפש (קבלת כבוד) ולכן הסכימו מן השמים, כ"נ.

ואפשר [דאע"פ שבין כה א"א להבין חשבונות שמים, אבל לימוד לנו, דאפשר] לומר להיפך! דמתוך ענוותנותו רואים גדלותו! דאין גדלות גדולה מעניויות! ואם הוא יכול לסובב שהמסדרי ההספד יקבעו דוקא ביום זה ובשעה זו שהי' נגזר מן השמים שיפול פאָמקע כדי שיתבטל כל הכבוד, הא גופא הי' גדלות נוראה, ואם כן נמצא שסוף הכבוד לבוא! (כנ"ל דכשמת א"א לברוח), ודו"ק הישב.

לפי"ז מובן הא דלמעשה יש למשה רבינו כבוד גדול מדכתיב האל"ף קטן (היינו הכבוד דכולם רואים גדלותו – זאת אומרת – העניויות שלו, שהשווה עצמו לגרוע מן הגרועים – בלעם הרשע!) דלכאורה הי' אפשר לשאול – מאי אהני רבינו (משה) בתקנתו (שחיפש לתקן הכתוב שיהא כתיב ויקר)? כיון דלמעשה יש לו כבוד גדול! אלא אפשר לומר שבא ללמדינו שחובת האדם היא לברוח ולמאס ולהתרחק כל מה דאפשר מן הכבוד, ומה דמשיגו אחרי מיתתו, בזה ניחא לי' להקב"ה – שרצונו הוא שיהיו גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחי' (חולין ז ע"ב), דהוי קידוש שם שמים ע"י זה שכולם רואים שכדאי לברוח – דהא לבסוף הכבוד לבוא – הבטחה גמורה (לאילו שצריכים זה, ומשמע בסוף פ"ב במי"ד וט"ז בפרקי אבות דכולם צריכים לזה, ע"ש, ודו"ק. [אפשר לומר שיש ג' דרגות בהבנת דברי רבי אלעזר בן ערך שם שאמר – ונאמן בעל מלאכתך שישלם שכר לך שכר פעולתך –

חדא שאע"פ שידוע שיש שכר, מתגבר על יצרו ועושה על מנת שלא לקבל שכר (ע' דברי ר' יונה על פ"א שם מ"ג בדברי אטיגנוס איש סוכו דברים נפלאים בב' הגירסאות שם) אלא לשם שמים – וכעין מה דמצינו במפרשים במעשה דאע"ה שאע"פ שהקב"ה הבטיחו בציווי לך לך שיהא לו טובות גדולות מהליכה זו, התגבר ועשה אך ורק למען ד'! ועוד הבנה – שעושה עם כוונה כדי לקבל שכר אבל אך ורק כדי שיהא ההנאה, כביכול, להקב"ה, למלא רצונו ית' לתת שכר לעושי רצונו, ודבר קשה הוא עד מאד.

ועוד דרך – פשוט לרוז האדם, כי רוב בני אדם מחפשים שכר וכבוד – וכעין מה דמצינו בגמ' ב"מ (דף נ"ט). בדברי רבא שאמר לבני מחוזה שיש להם לכבד את נשותיכם כדי שיתעשרו! [וזירוז בעי במקום חסרון כיס! (ע' רש"י תחילת פ' צו ובכתבים אלו שם דברים נפלאים בחסרון כיס דקרבן עולה, ונראה דנוגע לכאן, ודו"ק)], וע"ע בגמ' (ב"ק קי"ט). שרבינא עבר במחוזא [ב' דורות בערך אחרי רבא] זרקו עליו תכשיטי זהב וכיוצא"ב ולא הי' שווה להם אלא כפרוטות, מוכח שעזר לבני מחוזה מאוד הא דכיבדו את נשיהם, ע"ש, ולימוד לנו – אז עס איז כדאי – ונפלא הוא כל דרך ודרך, והלואי שנזכה לברוח ונצא מכל הצרות! אמן.

ונראה משעה שנלקח ארון אלקים לשמי מרום – מו"ר הרה"ג ר' מענדיל שניאור זלמן ב"ר שלמה צבי אטיק זצ"ל אפשר לנו לומר כשמת הוא – בטלה ענוה (בהשגות שלנו [ולכל הדור הזה, כ"נ]), דלא הי' רק בורח מן הכבוד אלא עבד על עצמו עבודה עילאית עד שנעשה בו טבעו – נאטירלאך – החן שהאיר עד שכולם מעידים שראו בו והרגישו בו בחוש – חן – וכדכתיב ולענוים יתן חן – דהעניויות לא הי' דבר שלבש על נשמתו אלא זה הי' מהותו, זה הי' מציאותו.

ובפרט מובן ע"י מה שכבר הזכרנו פעם או פעמים (ונראה דמצוה עד מאה פעמים ואחד! דאינו דומה הלומד פרקו וכו') מה שהעיד על עצמו – שלעולם לא חשב מה שאחרים חושבים עליו (או אומרים עליו), עדות זו – הוא דבר שכמעט א"א ללב האדם החי בין אנשים להבין, איך אפשר דרגה כזו, והמתבונן ביום יום איך הוא חושב מן הבוקר עד הערב מה יאמרו הבריות, וכ"כ מושפע מהפחד מה ההוא (או הנשים ונערות ואפי' ילדות מה ההיא) יחשוב עלי אם אני עושה כך או כך, או לובש כך או כך, או אם אסתפר כך או כך, או אם אני מחליף לבתי עינים אלו או אלו, או אם אחליף לבגד ארוך, או אסלק את השניפסל (בד שתולין על הצואר [ועולה הון שלא כדין!]) מעל צוארי, או את המורה שעות (גדול כמעט כמו של קיר) מעל ידי, או אם אהי' הש"ץ (עד שנמנע מלהיות אפי' כשמבקשים ממנו, מרוב פחד זה! כל כך הבל הבלים – הכל הבל), או שאגיג חבורה וכדומה, דמה יחשבו עלי! או אפי' לעשר כל מה אוכל (וכמעשה שהי' ששאלנו א' [מחכמ"מ הי"ו] למה הוא לא מעשר כל מה שאוכל, והא כבר שמעת עשרות טעמים למה יש לאדם לעשר ולא לסמוך על שום הכשר, וכמו ששמענו מכל ראשי ועדי כשרות בפה אחד! מה ענה לנו? במה תירץ את עצמו?? – ענה ואמר הא יחשבו שאני חזו"א איש'ניקל! פחד פחדים! ויש שנמנעים אפי' לקבל עלי' לתורה מחמת המחשבה הנ"ל, או אם מקבלים עלי' מברכין בקול נמוך מפחד הנ"ל (ולפעמים גורמים חשש ברכה לבטלה – שאין עשרה שיכולים לשמוע הברכה, ע' בסי' קל"ט במ"ב סק"ה, והכל מהנ"ל, רחמנות!)

ועוד ועוד השפעות לרע נובעים ממה (שכאילו) יחשבו עלי הבריות! פחד נורא הוא, ועוד לזאת עצם הדבר לשים מחשבותי לתוך ראשו של השני לא יאות לבן תורה (בפרט, ולכל אדם בכלל) אלא חובת גברא לסלק מעצמו חשבונות רבים (נראה דאפשר בדרך צחות לומר א"ת חשבונות אלא מחשבות, והבן) שביקשו בני אדם, עד שנעשה קודש קדשים, וכלשון הרמב"ם (פי"ג שמיטה ויובל הי"ג, ע"ש), לעמוד ישר ולעבוד את ד' בלי כל הפחד ממה יאמרו (יחשבו, כאילו יחשבו, וכו', וכו') הבריות, אלא לעשות רצונו ית' בשלימות העבודה, וזה חוב עלינו לקחת מחיי מו"ר זצ"ל – דומגמא חי' הי' לאמת ואמונה! וישרות וגדלות ועניויות ומציאת חן בעיני אלקים ואדם!

והואיל והזכרנו גדלותו נזכיר עוד כמה חידושים שהבנו ממנו (עם הקדמה שכתבנו בפ' ויקהל שהכל – כל כולו מה שכותבים בהלכה – אינו אלא מה שהבנו בקט שכלינו ולא שכותבים דברים ברורים בלא פקפוק, אפי' במקומות שאנחנו כותבים שהוא זצ"ל הי' חזק בזה או בזה, וע' עוד בהקדמה שם) ונתחיל בחדה (על המשך סדר שו"ע או"ח):

רמה) סי' ד' סקל"ט – הבנו שיוצא מבהכ"ס וכו' דיש ליטול ג' פעמים עם כלי.

רמו) שם סקמ"ו בדין נוגע בגופו ס"ל כהחזו"א (קובץ אגרות ח"א ד' שלמעלה מפרק הזרוע של יד שהוא בכלל מקום מכוסה אף שרבו מגולי כל היד בטלה דעתם, ע"ש).

רמז) שם סעיף כ"א שלא לחכך בראשו, מה שזכור לנו שאפי' ליגע בשערות שתחת הכיפה צריך נטילה, ולחכך אפי' בשאר הראש (ואולי אמר גם בפנים מקום הזקן [כשמגדל זקן]). [וכנהגת הגר"י גולדשמיד זצ"ל שהי' מחכך בזקנו בצד השני של ידו בתחילת הקנה, ולכ' שמע ממו"ר זצ"ל, כ"נ].

רמח) סי' ה' – הבנו שצריך לזוהר לא לעשות יותר מכחותיו אבל הרגל על כל דבר שולט, כן הבנו.

רמט) פעם דיברו (מו"ר זצ"ל והגרש"י פרידמאן זצ"ל ועוד א') שבשם אלקינו יש לנו איזה מושג להבין, אבל שם ד', שם הוי', אין לנו שום תפיסה כלל וכלל! כך זכור לנו שדיברו בשערות רוח.

רנ) סי' ח' ס"ב סק"ב – הסתפק אם בשעת הברכה (קודם שיברך) אפשר לכסות רק ראשו ולא יגע הטלית בגבו, ולברך ואח"כ להתעטף, או שעל ראשו כבר נקרא עטיפה. [שוב שאלנו את הגר"י ברעטלער זצ"ל כדי לפשוט את הספק, וענה שאין בזה בית מיוחד, ודו"ק. וע' שם במ"ב סק"ג].

רנא) וקשור לזה הבנו ממנו שאפשר להתחיל לומר הפסוקים (מה יקר וכו') מיד כשמכסה ראשו (אחרי הברכה) אפי' קודם עטיפת הגוף. וכששאלנו את פיו – והא יש חשש הפסק, לא התייחס להשאלה.

[כבר כתבנו שהוא לא בירך על טלית קטן כלל, אפי' אם החליף בבית המרחץ ערב שבת, והבנו ממנו טעם הדבר דכיון דאין לשלו שיעור הגר"ח מוואלאזין (ששיעורו עד הברכיים מלפניו וגם מלאחריו) לכן לא בירך. וכן העיד לנו הגר"מ גריינמאן שליט"א בחודש אד"ב תשפ"ד (ועוד העידו) שכן נראה שנהג החזו"א מהא דאף א' לא ראו שהחזו"א יברך על ת"ק מעולם! וי"ל. וע' במ"ב בסק"ד כאן].

רנב) שם ס"ג – דרך עטיפה שלו הי' בלי השלכת ציצית לאחוריו ממש, וא"א לציירו בלי לראות בעיניים, ועוד חזון (לשון ראי') למועד. [יש הרבה חשובים זצ"ל ויבדלחט"א שנוהגים שרק על הראש (ויש כאלו שגם עם השלכת ציצית א' לצד שמאל), ולסגור הטלית על עצמו].

רנג) שם ס"ד – מה שזכור לנו שהי' חזק על זה (וע' בביאור הגר"א), וכן במה שכתב המחבר בסי' כ"ד ס"ב הכוונה רק ב' ציצית לפניו, וכדמשמע בס"ה שם, וכן בסי' ס"א סכ"ה, ע"ש.

רנד) שם ס"ז – הבנו ממנו שהיתר גמור להפריד הציצית גם בשבת, אפי' אם היו מסובכים. ודו"ק.

רנה) שם ס"א – ט"ק על בגדיו. זכור לנו שהוא אמר לא' (מיוחד הרב יא"י שליט"א) לפני כמ' שנה שיש לו ללבוש הט"ק על בגדיו, וכשהוא טען שקשה לו כי הוא הולך עם מעיל קצר, ענהו מו"ר זצ"ל – אז תתחיל ללכת בבגד ארוך ושלו' על ישראל.

וחלק מהטעם שאמר לההוא שילבש מעל בגדיו דבלא זה ההוא הי' צריך לקפל הבגד קצת כשלבש תחת החלוק שלו, ואולי גם שהי' מפני חשש טלטול בשבת כיון שבגד מקופל (מקובץ) אין דרך לבישה בכך ונקרא הוצאה, ודו"ק יותר בפרטי המעשה.

ג) למה כתיב לדס כי יקריב?

ע' רש"י דכתב – אדם וכו' למה נאמר, מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל שהכל הי' שלו, אף אתם לא תקריבו מן הגזל, עכ"ל.

ויש לעיין דלכאורה איסור גזל בקרבן מהפסוק קרבנו ודרשו חז"ל – ולא הגזול, או מהא דכתיב שונא גזל בעולה, וכאן משמע דנלמד מפסוק זה, וי"ל.

ד) האם נזין אפשר משאוי אפשר?

כלל נקטינן בכל התורה כולה – אין דנין אפשר מאי אפשר – (ע' בגמ' סוכה נ"ו; ועוד כמה מקומות) היינו דכדי לדון דבר א' מהשני צריך שהראשון יהא שייך להנידון – דאל"כ א"א ללמוד דינים, וכו', מאחד לשני.

ה) מה קשה לפי זה בתשובה ג' ומה התיכונ?

לכ' קשה דהא אצל אדם הראשון לא הי' שייך גזל, וכדברי רש"י דהכל הי' שלו, וא"כ איך אפשר ללמוד משם. ואע"פ שהי' אפשר לומר דאין זה לימוד (הנלמד לפי כללי הגמ') אלא התורה קבעה שצריך קרבן שיש התנאים הללו – דדוקא סוג זה מרצה. אבל נראה דקשה טובא, דהא בספר כלי חמדה על חומש מאריך בזה הרבה, ע"ש היטב. ועל דרך המוסר (לכה"פ) נאמר גם אנו דברים בגו –

ולפי זכרוננו שאלנו (נבלח"ט) פעם את מו"ח הרה"ג ר' רפאל ב"ר יצחק אלהן זצ"ל [יארצייט שלו חל בד"כ בשנה פשוטה בימים אלו – ה' ניסן – ואם אפשר לבקש שביום היארצייט [וגם אחרי יום זה טובה לו (הכל מדובר אם עדיין לא נתקיים עד אז תחיית המתים)] נא ללמוד פרק משניות לע"נ, ולהגיד תהלים בעד נפשו, וכן להזכירו בשומע תפילה שתהא נשמתו צרורה בצרור החיים ושתעלה מעלה מעלה, וברכתנו לכל א' וא' אם יעשה כנ"ל לבוא לעזרתנו לעזור נשמתו – יישר כח דאנחנו חייבים לו טאנע'ן של הכרת הטוב!], ותירץ דהא גופא הלימוד – שיהא אצל כל אדם כ"כ ברור העיוות בדבר זה עד שא"א לגזול עבור קרבן – שאין אפי' צד במציאות (אצלו) שיגזול – וכמו שהי' אצל אדם הראשון, שלא הי' שום צד, ודבר נאה ויאה הוא להתבונן – וגם הי' נאה דורש ונאה מקיים – שהחיים שלו הי' חטיבה אחת של מסירות נפש עבור הזולת בלא לקיחה לעצמו מאומה. הי' מטריח עצמו כבדת דרך בחום ובקור בגשם ובשלג, ואפי' כשעלה לו בקושי גדול לא נמנע, אלא טרח טירחא יתירה לעזור נפש גלמוד שבור ומרוצץ, ולא ביקש ולא רצה שום יישר כח, שום דאג – הכל להשני. ושמחתו בשמחת לימוד התורה תמיד היתה לפלא – הכל לבורא עולם, ולא לגרמי' כלום. תנצב"ה. [ע"ע תשו' ב' מ' יונה, ונראה דנוגע כאן].

ואפשר עוד רמז בפסוק – דאימתי מגיעים לדרגה של אדם ביקר? כי יקריב – כשמוכן להקריב משלו, ולוותר, ולחפש (בנר) שלו' (בבית ובחוץ) ואחזות, אפי' עם אלו שלא דוקא אנשי שלומו, ואפי' אלו שפרצופיהם שונות מאד משלי ודעותיהם שונות לגמרי, אלא לחפש הטוב שטמון שבלב הזולת, ולכבדו ולקרבו – זה כל האדם. וכדברי ההקדמה לספר נפש החיים שכתב בנו יסוד זה בשם אביו, ע"ש.

וע"ע דבר מתוק בפ' הספורנו כאן, וז"ל – כי יקריב מעצמכם בוידוי דברים והכנעה על דרך ונשלמה פרים שפתינו, וכאמרו זבחי אלקים רוח נשברה, וכו', ע"ש עוד ועוד דברי מוסר וסודות הבריאה.

ו) למה קרבו עולה דוקא זכר?

כתיב תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, והמבין יבין (הרבה), כ"נ דמרומו, והעולה יעלה עוד ועוד.

ז) מ"ט כהמה דקה מכהמה גסה (ז' חילוקים פסוקים ודס – למו, וקרבו וכרעיו – והקרבו והכרעיו, זעה"ט)

ע' בבעה"ט דבבן בקר כתיב את הדם, ובצאן כתיב את דמו, לפי שדמו של צאן דומה לדם האדם לכך כתיב דמו שמעלה עליו הכתוב כאילו הקריב דמו.

ויש לעיין דהא לקמן בבעה"ט על הפסוק וקרבו וכו' ציין להפסוק בתחילת הפרשה דכתיב אם עולה וכו' לרצונו לפני ד', ומפרש דבצאן ובעוף לא כתיב לרצונו לפני ד', ומפרש הטעם דבבן בקר כתיב לרצונו לפי שמרבה להביא, והא יש מעלה בצאן דכאילו הקריב דמו, וצ"ע.

ולפי פשוטו של דבר הי' אפשר לומר דבבן בקר כיון שהביא הרבה נחשב רצונו. אבל עדיין קשה דא"כ למה בצאן נחשב (לכאורה) יותר מבן בקר דהא על זה אמרו כאילו הקריב דמו של עצמו, וכנ"ל. ולמעשה איזה עדיף טפי? והנה הי' אפשר לומר דהא דכתיב לרצונו לא קאי על רצון בוראו אלא על רצון האדם, וכפי' האב"ע, ע"ש. ואם נפרש כן הי' צד לומר דכשהביא הרבה זה מרצונו של האדם אבל לא דוקא רצונו ית', דאפשר הי' עדיף להקריב קצת יותר פחות ולתת שאר הכסף לעניים ולנצרכים, דנתינה זו (לעניים) בסתר היא, ובלי שום כבוד, ודבר אדיר לפני ד', משא"כ קרבן דבגלוי ולעין כל, ויש לו כבוד ממעשיו, וא"כ בבן צאן יש עדיפות, וחידוש, וצע"ג. [ומענין לענין באותו ענין – מה יותר חשוב בשמחת חתן וכלה – לרקוד ולעשות כל מיני שטיק (כגון עם חבל וכדומה) ולעשות באמצע העגול בפני קבל עם ועדה בפירסום, או לרקוד בעגול מסביב עם כולם, אבל לשמוח בלב ולהרגיש השמחה העצומה אשר שורה בשעת החתונה ושבע ברכות ולהכניס שמחה זו תוך לב החתן – דהשני בלי כבוד וכו', ואדרבה עבודת הלב היא ודבר נשגב, ולמעשה צע"ג, אבל חקירה היא, ובינתיים עלינו לשמוח בלימוד עוד יותר מכל חתונה – דהא אמרו חז"ל (שמות רבה ל"ג ז', ספרי שמ"ה) אל תיקרי מאורשה אלא מאורסה! אשרינו].

ועוד חילוק מובא שם בבעה"ט, וז"ל בבן בקר כתיב וקרבו וכרעיו, ובצאן כתיב והקרבו והכרעיו, דאיתא בתנא דבי אלי' (פ"ו) לפי שכמהלכת בהמה דקה מגבהת כרע' כמו שתני וערב, אבל בהמה גסה מגבהת כרע' לצדדי', ולכך בהמה דקה משתנה מאכלה בבטנה, ועל כן צואתה ג"כ משונה מבהמה גסה, עכ"ל.

ואע"פ שדבריו כסתרי תורה הן, ננסה להסביר לפי פחיתות ערכינו, והבנתנו לפי עניות השגותינו, ולא באנו אלא להוציא דברים שאפשר ללמוד מוסר השכל מהם.

דבהא דע"י הילוכה עושה כמו שתי וערב יש לומר דבר זה פוגם בשלימותה וקדושתה, ולכן יש קושי בעיכול שלה, וגם בצואה שלה נשתנתה [לרעה, כ"מ].

והלימוד לנו להתרחק מכל שייכות לגויים וכל אשר להם. ושוב העירו לנו ממדרש רבה כאן סוף פ"ב ובמתנות כהונה שם, ונראה דברוך שכיוון אותנו על דרך המלך, ועדיין עמוק הוא מכל השגותינו, אבל לימוד לימד לנו הבורא ית', ואשרינו!

וכן מכל רמז לעבודה זרה והדומה להדומה, ומכל מה שהעולם אדוק ב'י', בפרט המודא או כל הכלים החדשים, וכן המאכלים שאינן לפי המקובל מדור דור, ובפרט אלו מאכלים (או כלים!) שיש חששות בכשרותן (דהא דרואים שאין עליו ההכשר היותר טוב, אין זה מפני חשבוניות של כסף, אלא פשוט שיש חששות בכשרות הדבר, והוא ידוע ליודעי דבר), או כל מאכל שיש חששות בענין ברכה ראשונה או ברכה אחרונה על דבר זה או זה (ובפרט המאכל שעושים בעגול גדול שממלא כל הקופסא שאורזים אותו בו לקחת לביתו, שעושים עיסה דק ומורחים עליו גבינה וטאמאטע מרוסק, וכו', די"ש צד שחייב לברך המוציא אפי' על חתיכה א', וק"ו על כמה חתיכות. והרבה נכשלים בברכות על מאכל זה וכל הדומה לו. והמבין יבין עוד ועוד, ועוד לזאת דמאכל זה בא מאיטאליא - מרומא! מקום ומקור התיפלות שלהם! ומלא גוי' שקייט הוא, ושוב והבן).

וכן להתרחק מכל הסיפורים של הגויים, ובפרט מה שקורין - מתח המה, וכל הדומה לדומה - אינן ראויין לעיני בני ישראל, כלל.

ועוד להרחיק מכל שתי וערב, דשורה עליו רוח טומאה, וכהנהגת הסטייפלער זצ"ל שהתרחק מכל הדומה ודומה לדומה. ומספרים עליו מעשה שכשקנו מפה עם קוין לאורך ולרוחב, דהא נוצר כשתי וערב! לכן ישב ומחק כל מקום שעבר קו זה על זה!

וכמו כן סידר בבהכ"ס לעדערמאן (ששם הי' מתפלל), וכן בביתו שלא יהיו החלונות נראות כשתי וערב, וכן בארון הספרים שם ושם, וכל כיו"ב.

ופעם חשש שהעמוד שמחזיק חוטי הטל. ברחוב, סמוך לביתו, הי' נראה כשתי וערב ובקש מהחברה (בזק) לסדר הענין, ובאו (מיד) וסידרו! דרצון יראיו יעשה הקב"ה עבורו.

ומצאנו בהרבה דוגמאות וצורות של נוי שמדפיסים על הכריכה של ספרים ובעוד מקומות, שיש בהן כעין שתי וערב (אם מסתכלים טוב רואים) - ולפעמים אין ניכר עד אחרי עיון (וכמו בחומש מקראות גדולות של מכון המאור בפניות [ומ"ר זצ"ל ביקש שנמחקו עבורו בפניות בחומשים שלו]), ולפעמים בגלוי, וכגון על איזה צורה של כתר מלכים וכדו' - שכל אלו באים מהגויים, והם מחפשים להכניס סימן זה בכל מקום שאפשר. ובשור'ע שלטו הצענזור ומחקו תיבת שתי וערב מעשרות מקומות בהל' ע"ז, ע' בספר עובדה תמה רשימה ארוכה, ולמעשה צריך לדעת שהוא כאליל אצלם, ויש להתרחק ממנו מאד.

ונראה מהתנא דבי אליה הנ"ל שאפי' דבר שבטבע נוצר כך ג"כ יש להתרחק מצורה זו. ונראה דהדרך הוא שמי שרץ (לאו בר נש הוא, דיהודי אינו רץ כלל, אפי' לדבר מצוה, אלא הולך יותר מהר, כן קבלנו מכל רבותינו זצ"ל ויבדלה"ט, שזה פי' בכל דוכתין רץ לדבר מצוה, וכיוצ"ב, ודו"ק) שרגליו נראה כמו שתי וערב, וצ"ע. וכמו כן לפעמים כשאדם יושב ומיישב רגליו זו על זו אפשר שנראה כמו שתי וערב, וצ"ע. [וע"ע סי' ע"ד ס"ה ובמ"ב שם]. וע' בס"י ס"ה במ"ב סק"כ דאפי' בהטיית ראשו יש לזוהר משתי וערב, וז"ל בא"ד והטיי' (בראשו בתיבה אחד בפסוק שמע ישראל) צריכה להיות מזרח צפון מערב דרום ולא יטה הראש מזרח מערב צפון דרום דהוי ת"ו שתי וערב, עכ"ל, ע"ש ויש לדייק שלא כתב פשתי וערב אלא שתי וערב, ודבר הוא. [ויש לעיין טובא בכמה מנהגי נענועים בלולב, וצ"ע"ג ושוב הראה לנו א' מבניי עליי' שבדור (רמ"ו הי"ו) בדברי הרא"ש בסוכה (פ"ג אות כ"ו בסופו) בשמביא דברי העיטור על נענועים שמקשה, והרא"ש מתרץ דכיון דעושה לששה קצוות אין חשש שתי וערב, ע"ש. ונראה דלפי המ"ב בהל' ק"ש צריך לומר דכוונת הרא"ש שעושה דוקא מזרח צפון מערב דרום מעלה ומוריד (וכמנהג אשכנז בנענועים) דהא בק"ש יש ג"כ ששה קצוות ואפ"ה כתב להקפיד, ודו"ק, ועיין. והי' קשה לנו - מה עשה הסטייפלער זצ"ל לענין שתי וערב הנתהווה בבלאטאט'ס ברצפה? וש"מ בספר הנפלא - הסטייפלער

מנכדו שליט"א, ששאלוהו על כך, וענה בפשיטות - והא על זה דורסים אנחנו ברגלינו. [נראה סמך לזה מפ"ג ע"ז מ"ג בדברי רבן שמעון בן גמליאל, ע"ש]. והעיקר לזכור תמיד שכלל ישראל הם הם הנבחרים מכל האומות - ובדד יושב תמיד, וישיבה (והילוך) כיהודי, ולא כמו הגוים ח"ו. (ובפרט לפי דברי התנא בדרך ארץ רבה פי"א - סנטרו לצדדין וכובעו (ע' נ"י שם) לאחוריו [כבר הבאנו זה והרבה תיקנו את הנהגתם והלכו ישר, אשרינו] וירכתו על חביריו וכו', הרי זה מגסי הרוח וכו' שהוא כעבודה זרה, ע"ש, ונראה דזה הוא זה, ודו"ק).

ומענין לענין לענין להסתובב מימין לשמאל, יש שכתבו על הדרך המובחר לעשות הגזבה - ליש צדברי סופרים (ומוצא במחבר סי' קל"ז ס"ז להלכה) שיש להרחות הכתב לעס העומדים לימינו מתחילה, ואח"כ מוכח שיש לעשות היקף שלם - מתחילה להרחות לאלו לשמאלו ואח"כ לאלו שלפניו ואח"כ לאלו שלאחריו, וידוע שהגר"ח גריינימאן זצ"ל הסביר הסבר נאה ומתקבל - שיש לעמוד על מקומו ולהרחות לאלו צדד ימינו, ואח"כ להסתובב גופו כלותא צדד להרחות לאלו צדדו (על הדרך רואים גם אלו שעומדים לאחוריו אבל לא זה העיקר כעת) ואח"כ מסתובב עוד עד שאלו שעומדים לפניו רואים, וגומר ההיקף שיראו אלו שעומדים לאחוריו ויושב, ושל' על ישראל! וזה מדויק נפלא בלשון המחבר ולשון המ"ב, ועוד לזאת זה מסלק כל החששות שלא יראו כל העס את הכתב - דבר שמאוי מאד, מאוי מאד, באלו שמראים ללד א' ואח"כ ללד שני ויושבים, שהרבה עושים כן בטעות גמור, (וגם עושים מהר וא"ל להסתכל כדבעי, ד' יכפר בעד), וספק ארוך ר"ל יש בו, ע' ברמז"ן על הפסוק ארוך אשר לא יקום את דברי התורה וכו' (כי תבוא, חמישין), ופחד נורא הוא, ומלמדים כף זכות שלא שמים לב וחושבים שולאי כולם ראו, וזה שעושים מהר כי קשה להחזיק הספר כ"כ זמן, וכו', ושוב ד' יכפר בעד. (ואשרי אלו שנמנעים מלקבל הגזבה פן לא יעשו כדבעי, ואינן מתביישים אלא עושים כדעת תורה ונותנים לאחרים, אשרי חלקם!)

ובהזמנות זאת מודים לך ית' על הכל ובפרט שנתן לנו אצל הכ"מ שהוא לאג לנו צעירותינו שיהי' לנו כח בזרועותינו, שקנה לנו משקלות להגזי' שוב ושוב, וממילא בעזרת ד' אפשר לנו לקיים מצות הגזבה כיאות, בחסדי ד' עלינו, ובקשה על להבא. ועוד זכור לנו איך שהוא הי' עושה הגזבה ברוב פארו! (כבר כתבנו שהוא הי' נוהג לקחת אותנו עמו (נצל"ח) (עוד לפני בר מצוה) כל פעם שהוא קיבל עליי' וצין עליי' תורה או הגזבה] שנגיש כאילו אנחנו מקבלים העלוי' וכו', ודבר עמוק הי', ושוב הודאה להקב"ה, והודאה ללח"מ ושיהא לזכותו בעלמא דקשוט ולע"י הנעימה, אמון.

(ז) אם אין מקדש, האם נחשב כאילו דלתות פתח האוהל פתוחות?
(ד) אין מקריבין אר"כ לדלתות פתוחות)

ע' ברש"י דכתב פתח אוהל מועד, ולא בזמן שהוא מפורק, עכ"ל. מוכח דצריך להיות דלת וגם צורת הפתח ויהא פתוחה, [ולא מספיק בזה שאינו סגור, כ"נ] ואפשר דפשוט הוא. דלא מהני כשאין מקדש. וקצת משמע מהא דיש דעה דמקריבין אע"פ שאין בית שאין צורך בפתח למעשה, וצ"ע. והי' צד לומר שלחם הפנים הנזכרים בפ' תרומה ושוב בעוד פרשיות בנין המשכן, אע"פ שאין הלחם מכלי המקדש, אלא אולי לומר שצריכים עם עשיית השולחן שיהא מיד לחם הפנים עליו - וא"כ הוי דין תמיד אפי' קודם עשיית המשכן ולא הי' חסרונו של פתח אהל מועד, וצ"ע"ג, ומחכין להערות - ע' סוף הקונטרס הדרך למסור ההערות.

(ח) למה סומכין ידי' על ראש העולה?
ע' בכלי יקר פי' נאה. ואפשר לומר עוד דהסמיכות עליו נחשב כאילו בטל לו, וכעין הדין בבן הסומך על שולחן אביו דקטן הוא. וכאן מי שחטא עשה את עצמו כבהמה, כבלי דעת, והביטול שנתבטל לבהמה מתקן הוא עתה להקריב עצמו, וא"כ ההכרה שחטא ולא נהג כאדם גורמת לו כפרה, וקירבת אלקים. (וע' באב"ע כאן למה עולה נקרא כן, וכן חטאת ואשם, ונפלא.) והסמיכה היא בב' ידיו, וע' לקמן.

ושוב מצאנו (רגילים) אנחנו לכתוב בר"ת שו"מ, וזה הכוונה בכל מקום) בספורנו דברים נשגבים, ונראה דכיווננו לחלק מהם, וב"ש.

ולענין ביטול עצמו מצאנו שמביאים מאגרת מוסר שכתב הרמב"ם לרב אברהם בנו – וז"ל, כי מעלת עצמי יותר חשובה אצלי מאשר שאנצח בו את הכסילים, עכ"ל. ועוד שם – התפארו בסבל כי הוא הגבורה הישרה והנצחון האמיתי, כי בבקשכם הנקמה שמא לא תשיגוה ותחלו לבככם בתוחלת ממושכה וכו', עכ"ל, דברים נפלאים ועמוקים להעמקן והלמדן, וע"ע באגרת החזו"א (ח"א אגרת קנ"ג) וז"ל, ואת השלוה אני אוהב, קש נידף של קטטות יכבד עלי כקורת בית הבד, עכ"ל. נפלא להמבין, ועוד יותר להמבין לבטל את עצמו ותאותיו, אשרי העם שככה לו.

(ט) האם מותר להשתמש בקרבן?

אסור.

(י) האם סמיכה היתה בכל כחו?

כן.

(יא) ומה קשה לפי זה בתשו' ט"ז?

דלכ' יש בו משום השתמשות בקרבן כשסומך עליו.

אלא פשיטא ליישב דגזירת הכתוב הוא לעשות כן, לסמוך ולהתוודות (ועל שלמים לומר דברי שבה, ע' ברמב"ם). [ועדיין יש לעיין לפי המח' בגמ' בביצה (י"ט). אם מותר לסמוך על קרבן ביו"ט, ודו"ק].

ולפי דברי הרמב"ן (דכתב שבאמת איש החוטא חייב להקריב את עצמו על המזבח, שמרד במלכות שמים) אפשר הסמיכה כעין (בדרך רחוק מאד) מעין דמעין גדר שליחות, להראות שמבקש מאת ד' שהבהמה יהא תחתיו ועי"ז נרצה אל אלקיו, ודו"ק. או כנ"ל שאדם מבטל עצמו לבהמה זו, והוי כאילו הוא על המזבח, וי"ל. ומביאים מהגר"א מיללער ז"ל דבר נפלא – שכל קרבן טעון הפשט, וא' מן הטעמים, דקודם הפשט ניכר שזה בהמה אצל אחר הפשט אין הבדל בין בשר זה לבשר אדם (להדליק), ומרגיש אדם שהוא מקריב את עצמו לד'! (והעולה שואל את עצמו – האם הקרבתי כל התענוגים [באמצע השבוע] על מזבח האהבה, ומחפש אני להיות כל שמחתי בשטיקלע גמ', א שווערע תוס', א טיפע קלות ???).

(יב) למה הדם בזריקה (וכן האברים ע"ג המזבח) ולא עושים

בנחת בנתינה (וכדמלניו בחטאת) – ללכאורה רואים מהולאה בשבת זריקה לאו כדרך הוא, וכן נראה (לפי דרך בני אדם, וי"ל) דלא זורקים מתנה לשני אלא נותנים מיד ליד? ואע"פ שאין כאן קושיא אצל לימוד ודאי יש כאן – ומהו?].

צע"ג! ואולי דעל ידי הזריקה מעורר האדם שהוא מנסה לזרוק לשמים להקב"ה בעצמו כביכול אלא חזר למטה ונח על המזבח ודי בכך. או דע"י הזריקה זה מעלה הדם ואברים יותר גבוה יותר קדוש, וצע"ג. ושוב שאין כאן קושיא אבל לימוד מטעמי המצוה טמון כאן, כנ"פ. ולפי הנ"ל כן הוא צריך להיות בעבודת האדם בכל המצוות שיהיו כל כוונתו לתת לאבינו שהוא בשמים וזורקים לו, ודו"ק. והיודע הסוד כאן נא למסור לבו.

(יג) למה עושים ב' מתנות שהן ארבע ולא ד' מתנות נפרדות?

מדכתיב וזרקו וכתוב סביב – שיהא נראה לד' רוחות המזבח. ואולי אפשר לשאול להא גופא קשיא למה למה ד' כן? ועיין לקמן.

(ג) ומה אפשר ללמוד מזה בענין מותרות ולוקוס – וכדברי ר' יו"ט ערליך ז"ל דכל שיש כאלו – לזה (נראה) סוס (כמו פערד!)?

אם אפשר בפחות למה יעשה יותר, וכדברי החזו"א – אם טוב כך למה צריך יותר טוב, כן נראה ללמוד מכאן מוסר השכל למעט בגשמיות וקנייני עוה"ב כל מה דאפשר, וק"ו הוא – דאם בענייני רוחניות ראוי למעט, על אחת כמה וכמה למעט מכל הבלי עוה"ז – דידוע שהכל כמו מים מלוחים – מה שלוקח יותר מה שחסר יותר, ואשרי מי שמואס בכל התענוגים ומחפש אך ורק קירבת ד', תמיד. וע"ע במ"ב סי' רל"א סק"ה וז"ל, וראיתי לאנשי מעשה שקודם אכילה היו אומרים הנני רוצה לאכול ולשתות כדי שאהי' בריא וחזק לעבודת הש"י [ח"א], עכ"ל, ע"ש. ולכה"פ מזמן לזמן לנסות לכוון כוונה הראוי, כ"ג.

(יג) איזה חש' הי' על המזבח מכבד, להא מדכתיב שיעורך עניס

על האש, רואים (בחו"ט) שהי' אש עוד טרם העלים?

אש שבא מן השמים.

(כ) ואיזה חיזוק מקבלים מזה?

שהקב"ה נותן לנו הכל, והכל נס, וכדברי הרמב"ן סוף פ' בא, וז"ל, שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכולם נסים, אין בהם טבע ומנהגו של עולם בין ברבים בין ביחיד, וכו', עכ"ל.

והכל בא מאהבה עזה אשר אוהב הקב"ה אותנו, שאנחנו בניו וחביביו, עם סגולתו, עם שבחר בו מכל העמים, ונתן לנו מתנות על מתנות בלא שיעור, אשרינו אשרינו אשרינו, ומה טוב, ומה טוב חלקינו.

ובענין אש על המזבח זכינו לשמוע גחלי אש (כן הגדיר ר' אליעזר בן הורקנוס כל דברי חכמים! ע' פ"ב אבות מ"י) מפי מפיק מרגליות של הגרחא"ש טורצ'ין שליט"א בעת הדוותא דסעודת ברית בשבת קודש לנכדו הרך הנימול שיחי' (פ' ויקהל – פקודי כ"ט אדר תשפ"א) [י"ל אם צריכים מאכל נוסף לכבוד הברית או מספיק שעושים עם כוונה שיהא הסעודת [הודאה של] המצות מילה, וע' בסי' של"ג דלענין מפנין ד' וה' קופות של תבואה – אין היתר עבור סעודת שבת דאינה נקרא סעודת מצוה, משא"כ עבור סעודת ברית מילה או חתונה (כ"מ מסק"ט שם) – וצ"ע דלא מצאנו כעת רא' שחייב] שהקשה על דברי המהרי"ל המובא ברמ"א הל' מילה (יו"ד סי' רס"ה סי"א) שהסנדק קודם למוהל לענין עלי' לתורה – דלכאורה המוהל עושה המצוה, והסנדק אינו אלא מושב עבור התינוק, ואע"פ שהרמ"א תירץ זאת הסנדק הוי כמקטיר קטורת לכן כה יפה – אבל הא גופה קשיא – מה עדיף כאילו מקטיר קטורת ממעשה מילה? ועוד דאיזה מעשה עושה הסנדק שיהא כאילו הקטיר קטורת?

אלא רצה לתרץ (אם הבנו עמקות דבריו) דהסנדק לא רק כמזבח (דמובא בספרים שאב התינוק יכוון כאילו הוא מקריב קרבן לד'! בעת שהוא מניח התינוק על ברכי הסנדק) אלא הסנדק נותן האש של המזבח (אולי ע"ד נר אלקים נשמת אדם, וצ"ע), וממילא יש הקטרה להקטורת (משמע שהתינוק או הנחת רוח של הברית נחשב כקטורת וזה עולה לד' ע"י אש המזבח – וא"כ הסנדק הוא העיקר במעשה מילה, ודברים עמוקים הן, וברכת מזל טוב לו ולכל אשר לו, ושיזכו כל משפחתו לשטייגן שטענדיק – עלי' תמידית.

ואולי הי' אפשר לומר דהסנדק נותן את פונתו להתדמות למזבח, והוא מעלה את הקרבן למעלה כמו המזבח העולה בבית המקדש, וכוונה זו נכנס לתוך נשמתו של התינוק ומעלה אותו עשר מעלות ויותר (ומובן למה לוקחים אדם חשוב להיות סנדק (ואנחנו מודים להקב"ה שזכינו שהסנדק של א"מ הכ"מ, שכבר בשעתו הי' אדם חשוב, הי' גם הסנדק שלנו (נבל"ח) – וכל השנים ביניהם הי' עולה ועולה, והלואי שכוונות שלו יפעול עלינו בקרב), וממילא מובן שהמוהל משנה הגוף מערל למהול, אבל אין זה אלא בגשמיות (אע"פ שיש גם ברוחניות אבל המעשה בגשמיות הוא) משא"כ הסנדק דהוי מעשה רוחני, ומשנה הרך הנולד מגוי (כאילו) ליהודי שמעלהו עד שהוא ראוי ליכנס לבריתו של אאע"ה להיות עבד ד' בנשמתו. (ועוד שגורם לרך הנמול להיות שמח כל החיים – כ"ג, והבן).

והבוחר יבחר - בטוב!

(יד) על מה מכפר קרבן עולה?

על מ"ע ועל הרהורי הלב, וע' באב"ע הנ"ל דנקרא עולה שבא לכפר על העולה על הרוח.

וע' ברמב"ן דברים נפלאים שאין קרבן עולה אלא על ציטול מלות עשה שציטל במזיד ולא אש ציטלה בשוגג! ומשמע מיני' דהמצטל בשוגג (כגון ק"ש צבוקר או מלות כאלו"א או מלות דקה וכו' וכו') האדם זיקר עדיין מרוצה אצל הצורא וא"י שום כפרה, ומרפסן איגרא הוא, אצל תשובה וקבלה על להבא נראה דולאי רטנו ית', כ"ג. ונפ"מ לענין מה מכוונין ציודי ציוה"כ – על חטאים שאנו חייבין עליו עולה, שאינו אלא על אדם שציטל מ"ע במזיד! ואו הרהורי עבירות וכו' אצל לא על ציטול בשוגג! כל הנ"ל מצאנו ע"י הפי' במחזור הנפלא הנקרא בקשו פני, וכדאי להשיגו, והרואה ע' בסוף הקונטרס הדרך לזה. וועדיין קשה הלשון על חטאים שאנו חייבין כי אין חיוב עולה, אלא הרואה מציא כדי להיות מרוצה אצל צוראו אחרי שהוא נכשל בא' מהנ"ל, או בציטול: תורה, ק"ש, צרהמ"ז, אהבת ד' ויראתו, קימה צפני זקן, השבת אבידה, תשלום שכר שכיר בזמנו, וכן לאו שאין בו מעשה כגון הרהור עבירה או נקימה או נטירה (הכל מהפירוש הנפלא הנ"ל), וא"כ מה לשון חייבין, וע' במפרשים

שנתקשו בזה (כ"ט), ואולי אפשר לומר אגב השאר נקט לשון זה גם כאן. ועוד חידוש ב"מז"ל שיש קרבן על מזיזו וי"ל. (עו) ולמה מלתה שמהא כולה כליל?

צ"ע, ואפשר כדי לרמז שצריך למחוק מחשבות ררות כליל.

והגר"ש שבדרון זצ"ל מסר לנו שהגר"א לאפיאן זצ"ל אמר לו שלא יחשוב על איזה ראי' לא טובה שנכשל לראות אלא לסלקה מזכרונו, ולחשוב בלימוד התורה, ולהמשיך בשמחה, ואח"כ יגיע לתשובה עלי' בעתה ובזמנה. וש"מ בכתר ראש (אות מ"א) וז"ל, בענין בעל מחשבה רעה אמר שגם הראשונים לא ניצלו מזה, ובהז"ל ג' דברים אין אדם כו', ואם מסיח דעתו מן המחשבה רעה בזו כופה הסטרא אחרא, ואם מחשב בה זו היא רעה חולה, עכ"ל, וזה לכאורה המקור של הגר"א זצ"ל. והגר"ח שמואלביץ זצ"ל הי' אומר וחוזר ואומר שאין למי שנמצא באיזה ירידה ברוחניות לחשוב על הנפילה שלו, אלא להמשיך הלאה, ובשמחה, וזה מסלק הכל. והי' אומר שהליטפישע האבן פארזעהן א גלאז בראנפני! והבנו שעומק כוונתו שלפעמים אדם צריך לשתות קצת יי"ש כדי לשכוח הירידה שלו, או לסלק העצבות, או לשמח את לבו, והחסידיים יודעים מה זה, והליטפישע לא הורגלו בו, וצ"ע, אבל בשבילנו כהיום פשיטא שאין שמחה בלא לימוד הסוגיא עד שברור כשמש כל השקלא וטריא, כל השיטות בראשונים וטעם מחלוקתם, ודינים העולים למעשה – דהא כתיב פקודי ד' ישרים – משמחי לב! אשרינו אשרינו ואתחיל מהיום ותצליח!

ולענין לימוד התורה עד כמה כל א' שזכה ללמוד תורה צארכינו הקדושה חייב להודות ולהלל לשבח ולקלס לצורא, ועוד יותר אלו שזכו (בד"כ בד"נ כידוע) ללכת מעמריקה ולבוא לגור בצרף וישראל וללמוד תורה – שרואים מדיבוריו של הגר"י לעוינטקיין זצ"ל משגיח בישיבת מיר ואח"כ צפונזיטש, שסכל להיות ב' שנים בעמריקה אחר המלחמה (שעוד אז לא קיבלו רשיון ליכנס לצרף וישראל) כשדיבר בסעודה פרידה שערכו לכבודו שהגר"א קוטלער זצ"ל הי' קס, והוא (הגר"א זצ"ל) האריך עד כמה שרבינו יחסר, וכיים בצמירה שהתורה עוד תגדל כאן בצמריקה ותשגא. כאשך קס הגר"י זצ"ל לענות למצרכיו התייחס לדברי הגר"א זצ"ל, ואמר בנחרטות – ניין, ניין! בעמריקה לא שייך לגדול, כמו שלא שייך שיגדלו שערות בתוך קף היד! וידוע לכל יודעי דבר, שיש חילוק עצום בין הלימודים [אע"פ שיש אלפי אלפים שלומדים, כ"ן בעמריקה להלימודים בצרף וישראל וא"י להשקותם כלל וכלל, כך העידו אלו שידועים ב' העולמות (וכך – הוא שהם ב' עולמות)].

ועוד הסביר הגר"י זצ"ל הטעם שהתיר את עצמו לעזוב את התלמידים לאנחות, וז"ל – לפני שאני יוצא כאן מציתי לישיבה אני צריך ללמוד מוסר, ולאחר מכן, מיד כשאני מגיע לישיבה, קוב אני זקוק ללימוד מוסר, לחסן עצמי מההשפעה שספגתי בצרף, ולמרות זאת, אני מרגיש שלא אוכל עוד. שואלים אתם (התלמידים) שאלה נכונה, איך אני עושה זאת לכס? תשובתי, כשהצית עולה בזהב צורחים. כאן בצרף אני מרגיש שהעולם הרוחני שלי בסכנה ומוכרחני לצרוח מכאן, עכ"ל. וכעין זה אמר לנו הגרמ"ד סאלחאווייטיק זצ"ל על הטעם שאביו זצ"ל צחק לנסוע לצרף וישראל אע"פ שהי' מקום סכנה מלנסוע לעמריקה שהי' מקום מוצטח (לפי ראות העין) – להסכנה של רוחניות הי' גדולה עד מאד! וא"א לגדול קס! עכ"ל.

ושב עד כמה אדם צריך להודות ולהלל לשבח ולקלס לצורא כל העולמים שפס חלקי מיושבי ארץ ישראל! אשרינו אשרינו אשרינו!

(עו) למה ליוה רחמנא לעשות מליקה ולא שחיטה?

ע' בבעה"ט, וצ"ע כוונת דבריו. ומשמע דכיון דכשהיא פורחת הסימנים למעלה לכן יש להתחיל מלמעלה, וצ"ע ג.

ופשיטא שגזירת הכתוב היא, אלא לימוד יש כאן דצריך לעשות המעשה (שחיטה שבעוף הנקרא מליקה) בעצמו (גופו) של כהן, ואפשר כדי שישפיע עליו ביותר שירגיש מיתה בין אצבעותיו, וכיון שהוא שלוחו של בעל הקרבן (אע"פ דפסקינן, לכאן, דשלוחי דרחמנא, ולא שלוחי דידן, עדיין יש דרגת שליחות כאן, כ"ג), וע"י זה יגרום הרהורי תשובה לכהן, וממילא מתייחס נמי

לבעל הקרבן (מדין שליחות), בפרט בקרבן עולה שמכפר על מחשבות לבו, ודו"ק.

(ז) למה מקריבים כנפיו והא שריפתן גורמת ריח רע?

ע' ברש"י כדי שיהא המזבח שבע ומהודר בקרבנו של עני, והיינו שהמראה מכריע על הריח, וצריך הבנה למה.

ואפשר לומר דהריח אפשר לאדם להתרגל בו אבל המראה מחדש כל פעם, וקשה, וצ"ע. ואפשר דכיון דבמציאות אכילת המזבח מרובה אין הריח מפריע, וי"ל.

(יח) ומה נלמד מזה?

דהקב"ה חס על העני! ומי שזכה לעניות עליו לשמוח שיש לו אב בשמים ששמחפש לעזרו, תמיד.

ומעשה נורא ומאלפת עד מאד – דא' מהנכדות תחי' של הגר"י הערמאן זצ"ל שגרה אצלו אחרי פטירת אמה בדמ' ימ', היתה רגילה לשחק עם בנות השכנים. והגר"י הרשה לה לשחק אפ' עם השכנים הגוים מפני שהקב"ה לא בירך אותה בדעת שלימה אלא היתה מחלושי הדעת, והיתה לה צורך בכך. פעם הי' ריב ביניהם והיא, בלא כוונה, שברה את אצבעה של בתו של הגוי, הגוי כעס עלי' מאד, ואמר להגר"י זצ"ל שהוא עומד להגיש תביעה בבית משפט נגד הגר"י זצ"ל שיגזרו לתת את הנכדה במקום של משוגעים! הגר"י זצ"ל ניסה לפייסו שישלם כל צרכי הרפואה ועוד ועוד. אבל הגוי סתם אזנו ולא רצה לשמוע כלל.

כשראה זאת הגר"י זצ"ל, הוא הגבי' קולו ואמר – תדע לך! שיתומה היא ויש לה אמא בשמים ששומרת עלי', ואם עושים לה רע א"א לדעת איזה עונש מיועד לבוא!

הגוי צחק בקול ולא הטה אוזן לזה כלל. והלך לבית המשפט.

הגר"י זצ"ל קיבל צו מבית המשפט על הדיון שיתקיים בעוד עשר ימים. וכשבנו שאלו – טאטע וואס טוט מען? (אבא מה עושים?) ענה בבטחה –

בוטחים בבורא עולם!

והנה בסוף השבוע הגוי שעבד במקום שטוחנים בשר ודגים, הכניס ידו לתוך א' מהמטחנים ולא ראה עד היכן הכניס ונטחן ידו!

עדיין לא חזר מהקריאה למשפט. וכשבנו שאלו שוב – טאטע וואס טוט מען? ענה בשמחה – בוטחים בד'!

וכשבא זמן המיועד, לבש מעילו וכובעו מתוך בטחון מלא והלך לבית המשפט. ולמעשה הצד השני (הגוי) לא הופיע כלל, דעד אז כבר הבין העונש שבא לו.

והחוק הוא שאם צד השני אינו מופיע נתבטל כל המשפט, וכך הוה. וחשבנו – אם הי' לילדה זו אמא השומרת עלי' בשמים – אצלינו יש לנו אב

הרחמן המרחם עלינו ומגן בעדינו, והוא צור ישועתינו תמיד! אשרינו שזכינו ליכנס תחת כנפי השכינה, ושלא עשני גוי – שמירה שאין כמהו בכל העולם, נפלא ומתוק הוא עד מאד. ומחר בבוקר יש לכוון בזה בכוונה עמוקה, כנ"פ.

ומענין לענין באותו ענין מעשה הי' ביום ג' פ' ויקרא תשע"ט – נסענו עם כמה חברים לשמחת חתן ביישוב טלזסטון הסמוך לירושלם, ולא ידענו איפה עורכים השמחה אלא היינו בדעת א' לבטוח בד' שנמצא המקום. הגענו לפתח העיר והבעל עגלה שאל – ימין או שמאל? ענה א' שחז"ל (יומא ט"ז): אמרו כל פינות שאתה פונה אינו אלא לימין – וכך עשה. מיד עברנו על איזה מאשין (אטו) וא' מן החברים אמר שראה שם שטריימל! זאת אומרת הם נוסעים לשמחה זו ואין לנו אלא לילך אחריהם, בעקבי הצאן! וכך עשינו והגענו – האם אין אדם רואה הקב"ה בחוש – בשבעה עינים – הרגש בלב שמשגיח עלינו יותר מכל משגיח שבעולם! נפלא נפלא! חסדי ד' כי לא תמנו – לעולם, אמן.

ובענין מגן ישענו שאנחנו מזכירים ה' פעמים בתפילתנו כל יום ויום – פעם בברכות שקודם ק"ש, פעם בברכות שאחרי ק"ש, וג' פעמים במודים (בג' תפילות), שלפני כמה חדשים שאלנו בשו"ת זה מה פירושו – דלכאורה ב' דינים הן – מגן הוא שלא יבוא הצרה, וישענו הוא להציל מן הצרה שבאה. ולמעשה הי' כמה דרכים. וכעת דברנו עם המוצ"ל הסידור הנפלא (שיצא לאור בתחילת שנת תשע"ט) הנקרא בקשו פני ואמר לעיין במצודת דוד על הפסוק בשמואל ב' כ"ב ל"ו דכתיב מגן ישעך, דהיינו – שישעך הי' לי למגן, וצ"ע כוונתו, אבל בסידורו הוא כתב פ' שמגן עלינו שיבוא הישועה, וז"ל והמגן עלינו שנגשע וב"ש. כך כתב בתפילת מודים, ובברכת ק"ש כתב וז"ל מגן לנו על ידי שמושיענו, ולכאורה פירוש זה יותר קרוב לדברי המצודות. וע' מה שכתבנו בפרשת בשלח תשו' כ"ו, וז"ל מה שכתבנו שם – [והא

דאמרינן ב' פעמים בברכת ק"ש בשחרית וכן בכל שמו"ע בברכת מודים - **מגן ישענו**, נראה שהוא דבר א' (ודלא ככמה מהסידורים עם פירושים כתבו שזה ב' דברים - חדא שהוא מגן עלינו ועוד שהוא מושיע אותנו מכל צרותינו) דהיינו שהוא מגן עלינו שנזכה לישועה שלנו, ויש לעיין טובא. ועוד הבנה שמענו מאדם גדול שליט"א שהקב"ה שהוא מגן שלנו תמיד הוא ישענו בכל עת מכל צרה, והיינו דבר א' ולא ב' דברים נפרדים, ודו"ק]. ע"ע באוצר התפילות, ובפ"ר ר"א בן הרמב"ם. והשנה (תשפ"ד) נראה להבין ע"י פי המצודות דהפירוש הוא - שכיון שאנחנו בוטחים בו שהוא יושענו לכן הוא נעשה **מגן** שלא יגיע אלינו הצרה - הוא מגן ע"י **שהושיע** אותנו כבר כ"כ פעמים, **ועוד שמאמינים על העתיד מכה כל העבר**, ולכן הקב"ה נעשה **המגן** למנוע כל צער וצוקה, כ"ג, ודו"ק **הרבה!**

וכמו כן רואים **במעשה הנ"ל** שהקב"ה מיגן על הגר"י זצ"ל עד שבא הישועה, וכן עלינו במעשה נסיעה לשמחת חתן, וחובת גברא עלינו לראות **כל יום ויום** יד ד' להגן עלינו ולהושיע, נפלא עד מאד.

יט) (א) למה כתיב **נפץ בקרבן מנחה?**

רש"י - מי דרכו להתנדב מנחה, **עני**, אמר הקב"ה מעלה אני עליו **כאילו הקריב נפשו**.

כ) (ב) ואיזה לימוד יצ' ללמוד מזה?

שוב שהקב"ה **אוהב עניים**, ומחפש להעלותם ולקרבתם ולחזקם, **תמיד**, אשרי מי שמתטהר ע"י אביו שבשמים, דכל קושי בעניו שוה **הרבה יותר** מטבילה אפי' במים חיים, והשמח ביסוריו ומקבלן באהבה (דהא ניתנו **באהבה**) זוכה **לב' עולמות!** וע"ע דברים נעימים בבכה"ט איך הקב"ה חס על עניי ישראל, נפלא!

כ) מה נרמז במעשה **קומץ**?

כיון שמעשה **קומץ** נעשית ע"י סגירת היד, אפשר שיש רמז **לדרך הנולד**, (ובשבח הוודאה על שזכינו לעוד יו"ח בעזרת ד' ית', ומברכין כל הקוראים הנכבדים לזכות לבנים ובני בנים, ובני בני בנים, ובני בני בנים, **עוסקים בתורה ובמצות**, עד סוף כל הדורות, געזונטערהייט, מיט פול אידישע נחת) שבשעת לידה ידיו **סגורות**, ובסוף ימיו, אחר מאה ועשרים ועוד, בשעת מיתתו ידיו **פתוחות**, כאילו לומר לנו שהאדם כשבא לעולם חושב שהוא **יתפוס הכל** - כסף וזהב כבוד ועושר, ולבסוף רואה שיוצא נקי מנכסיו. וע"י **הקומץ** זוכר הוא תחילת בריאתו וממילא חושב גם על מה יהא בסופו, ושב בתשובה עוד קודם יום מותו. (ונראה **שזה חלק גדול של השמחה** כשנעשה אדם זיידע (סבא), ובפרט כשזוכה להיות עלטער זיידע (סבא רבה), שנולד לו דור רביעי דע"י זה זוכר יום המות, ובא לקיים דברי חז"ל ("פ"ב אבות מ"י) **שוב יום א' קודם מיתתך**, ועם זה מכין **הכנה רבה** לעולם הבא! ומי שזוכה להיות עלטער עלטער זיידע ש' עד מאה ועשרים ועוד! אינו רואה פני גהנום (כך מרגלא בפומייהו דאיניש, וצ"ע המקור) **ונראה דהטעם הוא דכבר זכה כמה וכמה פעמים לזכור יום מותו**, וממילא מלא בתשובה שלימה, כן אפשר לומר, ונזכה לבשורות טובות וישועות תמיד, אמנ).

ועוד דרך בהנ"ל דכשנכנס לעולם סוגר ידיו ואינו רוצה לתת לאחרים (וכן הוא, בדרך כלל, אצל קטנים כידוע). אבל בסוף ימיו רואה שצריך לקיים **פתח תפתח** (וא"ת תפתח אלא תבטח - דיש לתת **כל מה דאפשר להזולת**, ולבטוח בד' שיהא לו מה שהוא צריך), ולכן הולך מן העולם עם ידים פתוחות, כ"ג.

וע"י **הקומץ** זוכר שחטא בזה **שקפץ** מלתת, והקטרת הקומץ (לשרוף מדות רעות) הוא ע"י שיפתח ידו ויקטרנה. (פ"ה הקטרה היינו לתיתו על המזבח - וכן אנחנו **נותנים** על **המזבח הנקרא עניים הנצרכים!**)

ומעשה מענין דרך הקטנים הנ"ל (דקשה להם לוותר משלהם) סיפרו שהאלטער מקעלם הרה"צ ר' שמחה זיסל זיו זצ"ל ראה שבתו **חסרה לה מדת הנדיבות**. ולכן התחיל לנהוג לתת לה מטבע כל פעם כשראה איזה עני שבא לקראתם, ואמר לה לתת לו, כדי שתתרגל בנתינה. ובת כמה היתה? **בת שנתיים ימים בלבד!**

ועוד מעשה מענין לענין בענין חינוך ילדים, סיפרה די באבע רבצ' גיטל פינקל ע"ה (אמו של מו"ח זצ"ל, ואשת החז"פ (כך רצה שיכנוהו) זצ"ל בזו"ש, ובזו"ר לאביו של מו"ח ה"ה השערשעווער הי"ד, מגדולי נאווארדאק) סיפרה שבחוף לארץ (כמדומה באסטרווא, במדינת פולאנד) ראתה איך שהסטייפלער זצ"ל יצא פעם מביתו (גרו אצלו שם בשכנות) וצעק לבנו - חיים! חיים! קום אריין - **שפילט מען גישט מיט מיינדלאך!** [תכנס - אין משחקים עם בנות!] בן כמה הי' אז? **בן שנתיים!** והלוקח לקח יזכה. (וע')

רש"י ביבמות קי"ד. ד"ה ט"י, בראש העמוד, דנראה דמרמז לכך דהגמ' מדובר בקטנים ביותר **דלא** הגיעו לחינוך ע' בתוס', ודו"ק היטב).

ועוד בענין לזכור תחילת יצירתו ע' לקמן תשו' הבאה תשו' כ"א.

כא) למה **עושים המנחה פתיחים? (והלימוד מזה)**

שמחזירן לסלתן ואח"כ נותן שמן ובוללה ויוצק, וקומץ, כדברי רש"י בפסחים (ל"ו.), ע"ש.

ואפשר א' מן הלימודים הוא, **דכדי לשוב בתשובה שלימה צריך לעקור המדה אשר גרמה החטא**, דאם נשאר אצלו המדה, הוי כטובל ושרץ בידו, ובודאי יחטא עוד.

וכדי לעשות כן צריך להתבונן הרבה **בשורשו**, דהיינו **לחזור** לראשונות (לפרק לפתיחים) - לחשוב על תחילת דרכו - כשהי' ילד (או ילדה) איזה מדות טובות היו טמונות בו, ואיזו מדות לא טובות (כגון קנאה, או ביקוש למשול על אחרים, אכזריות, תאות עוה"ז [יותר מן הרגיל וכדו'], אהבת הבטלה, **סקרנות** (שאינן דבר המעכב שטייגן וגדלות כמוה, כל שלבו של אדם חפץ לדעת דברים של מה בכך **אובד עולמות** של טוהר **כל רגע מחייו**, ויתחרט חרטה גדולה ועצומה עד מאד כשיבוא יומו לעלות לקראת ד' אלקיו, וממש ימרט שערות ראשו מרוב צער, ולא ימצא מזור למכתו, **ויבכה וירד נחל דמעות ולא יפסיק הכאב הנורא לעולם ועד**, ד' ירחם על כל אלו שאין כובשים יצרם במדה זו. והמרחם על נפשו יזכור שכל פעם שמסתכל על הטל. שלו, או שואל שאלות על פרטים ופרטי פרטים בזה או בזה, דברים שאין בהם משום יראת שמים או יראת חטא או עליי' בתורה, מכניס לעצמו לתוך אש ששורף זכותים בלא שיעור, פחד פחדים! אלא חובת גברא (כל א' לפי כחו, ועוד קצת יותר) להתרחק **מכל אלו**, ויכניס **כל מדת הסקרנות** לתוך הרצון למצוא עוד חידוש בגמ', ברש"י, בתוס', ברשב"א, בקצות, ברע"א, וכו' וכו', עוד ידיעה, עוד הלכה, עוד מוסר השכל - **על זה באנו לכאן**, לעלמא דשקרא - **להתרחק מכל השקר והשווא!** ומי שאינו ממלא תפקידו הוי כמו עבד המלך שמתעצל ואינו עושה עבור המלך מה שציווהו, ומשפטים גדולים עומדים בדרכו, ד' יכפר בעד.

הגר"ש פינקוס זצ"ל הי' אומר בזמן שהיו האראבער ימ"ש פוצצים את עצמם כדי להרוג ר"ל כל העומד בסביבותי' היו שם ב' באמבע'ס - א' שרעקלאך (רעה מאד), והשני - **חורבן נורא שאין כמוהו!** [מאמר המוסגר - עלינו להודות שעברה צרה זו, ולא נדע שום רע בעולם].

הראשון הי' ההרס שגרם בגוף ובנפש. והשני הי' מה שאנשים היו שואלים - איפה עמד, באיזה סוג אטו הי' נמצא, מאיפה הוא בא, כמה ק"ג של דינימיט (מה שיש שקורין חומר נפץ) הי' שם, וכו' וכו'.

וחילוק עצום ונורא יש ביניהם - דהראשון גרם צער עצום לכל המשפחות ולכל הקרובים ולכל המכירים על איבוד הגוף, **אבל** נפש ההרוגים **עלה נקי וצדיק לצור מחצבתו**, ונכנס **לפנים** ממחיצה של כל שאר העם, ע"י שמת על קידוש ד'.

אבל השני גרם **איבוד נשמות** בלי מספר וצער השכינה ולכל פאמאליא דמעלה!

והביא מחז"ל (איכה רבה בפתיחה אות ב') דוויתר הקב"ה על ג"ע ושפ"ד וע"ז ולא וויתר על **עון ביטול תורה!**

וצרה גדולה הזו באה **ממדת הסקרנות** אשר הרג גדולים באיביהם (בקטנותם, ולכן לא הגיעו לגדלותם!). ועל הכותב השורות השורות להודות שמסרה לנו אמנו ע"ה, מוסר שלה (תורת אמך) **תמיד** כגון אימרה הנוגע כאן - **שסקרנות הרג את החתול!** כך היתה חודרת לתוך לבנו, שסכנת נפשות היא! (והשתמשה במשל של חתול שטיפס על איזה גג וכשרצה לראות מה הולך למטה, פשט הצואר מקצה הגג עוד ועוד עד שנפל לארץ ונגמר חייו! ואמרה כן כדי שיהא ההרגש **בחוש** איך שכל ביטול תורה הוי **סכנת נפשות ממש!**) אשרינו שזכינו לתורת **אמך**, ובקשה מאת ד' שנזכה לתת לה נחת בעולם דקשוט ע"י מיעוט הביקוש לדעת כל מיני דברים בעלמא דשקרא, וכו'), וע"י שחזר לסלתן יראה איזה מדה מאז ומקדם גורמת (עד עתה) להיות משתרג בחטא. ודבר עמוק הוא להמבין דבר **מתוך** דבר, ופתח גדול לתשובה שלימה. בפרט בשנה ששמחנו ביום פורים שמחה **רבה** שישאר **לכל השנה כולה** תוך עצמותינו, דהא אנחנו עדיין סמוך ונראה ליום פורים - **דיום כפורים רק פ' פורים** - נמצא דפורים הי' **זמן תשובה לכל!** **געוואלד!** ולענין תשובה הא דאומרים בוידוי ביום שהוא כפורים - על חטא שחטאנו **ביודעים** ובלא **יודעים** מביאים מהגר"מ סאלאווייציק זצ"ל (ומשמע דהוא שמע מהגר"מ

דבש לא תקטירו נפקא מינא היכי דאין לו מלח אתי עשה ודוחה לא תעשה דהקטרת דבש. והנה כבר כתבנו לעיל דאינו דבר ברור [דאפשר] דאין עשה דוחה לא תעשה **שבמקדש** ע' זבחים ל"ו ויבואר במק"א, עכ"ל. ולפי זה הי' צד להבין דברי כפ החיים סי' קס"ז סקל"ז, ע"ש דכתב דמי שאין לו מלח אפשר לטבול המוציא בצוקער (בסוכר!) דהא נמי שייך לעל כל קרבנד! כ"כ מתוק תורתנו! כל כך מתוק!

כה) למה קרבן שלמים זכר או נקבה?

אפשר כדי להראות שכל א' יש המעלה שלו, ולכן שניהם ראויין לקרבן זה. דאו זה או זה ראוי. וע"י הכרה זו האיש באשתו, והאשה בבעלה, מביאים שלו' לביתם ולכל העולם! ונמצא שיש קרבן שלמים בכל יום! או דיש כאן גדר של אחדות כיון דשויין הן. וע' בגמ' (יבמות ס"ג.) דהנושא אשה יש לקיים בנפשו נחית דרגא – דאם לא עשה כן, והיא חשובה ממנו, אע"פ שבעת גמר השידוך כשמודיע לחביריו כולם מביעים פיסוס, ואומרים (כמעט) בלב שלם שזכית לשידוך כ"כ חשוב, נפלא נפלא, ממש פלאי פלאים, ומרויח (?) כבוד על כבוד, ושמה בשמתו [ולענין פחד מכבוד ע' לעיל תשו' ב'], ומרגיש למעלה מכל השבעה רקיעים.

אבל אחרי החתונה רואה **בשבעה** עינים איך שהטועה (בדבר) במשנה חוזר! (היינו חוזר בתשובה שמן השמים מזדמן לו ע"י תאוות לבו שטעה במשנת חכמים שיש לאדם לקיים בנפשו נחית דרגא בזיווגו, לחפש מי שלא כ"כ חשוב כמוהו, אבל כיון שהכל מאת ד', ובדיעבד רואה שמכאן ואילך צריך לסלק נגיעות (ותאוות) שלו **בכל** פרשת דרכים בחיים, ובכל החלטה להתיעץ עם גדולי תורה! אבל דבר פשוט ביותר שאין שום צד כלל וכלל לחזור מהנישואין שלו, אלא עליו עתה לעבוד להיות **כעפר ממש!** ולהכיר **בהכרה ברורה** שזו היא הזוג שלו שהכריזו **מ' יום קודם** יצירתו! ושהקב"ה הי' השדכן **ולא אחר**, ולא הוא הי' המחליט אלא הקב"ה החליט דלפי תאוות לבו זה בדיוק מה שהוא צריך כדי לתקן נשמתו **כדי** להגיע למקומו המוכן לו בגן עדן! ואם לא יעשה עצמו כעפר ולנהוג כנ"ל **בשמחה** רבה, שיודע שזה הבאשרטע שלו, אלא יחי' עם לב מלא **חרטות**, **רשע מרושע הוא** בלי שום ספק כלל (דהא אמרו חז"ל [מובא בשבט מוסר פ"ה בשם חז"ל] - **רשעים מלאים חרטות!** ויסבול בזה **ובבא!** ר"ל, ולא נדע! ונא למחול על הסכיפות **אצל יס כאלו מן שום זין אדם לחזירו (ועוד יותר – זין אדם לאשתו) והוי אס – אס ממש, וסכנת חיים, ומקוים לטוב ולמיטיב ולכ"ט סלה.**

והבחור השני שהשקיעה [תחת השמחה החיצוני מהפיסוס של מכיריו דהוא **כשוחד** שטמעה החכם בעיניו שחושב שמקבל כבוד, וכאילו שאחרים שמחים בו], הוא [הציינת לדברי חז"ל] **ישמח בדיעה** שעשה כדעת בוראו שגילו לנו חכמינו ז"ל, ואין לו שום חרטה מה שלא יאה, כי כך חיפש וכך מצא! אבל הראשון אשר חיפש הפיסוסט כשרואה אחרי החתונה שהיא באמת נחית מאה דרגות וכואב לו עד עמקות לבו ורוצה הוא לחזור ממעשיו שקידשה אבל אין צד כזה דהא גירושין אין לו להציע כלל, וכדברי הגר"א מיללער זצ"ל **דכדאי לסבול שבעים שנה של יסורי איוב ולא לתבוע גט פטורין**, והי' אומר שכדאי שאדם יתפלל תמיד בבית כנסת אחד כדי שיתבייש להתגרש, שאין זה צד כלל מצד האיש (ואלו שקפצו ועשו עוֹלָה זו **סובלים קשות, סובלים קשות**, כידוע) אא"כ רב מובהק **ציוה** עליו (וגם מצד האשה אע"פ שיש לפעמים צדדים אחרים, אבל ודאי אך ורק **כשהכל על פי דעת גדולים מלאים דעת תורה הצלולה**, דאל"כ מתחרטים מאה [ועוד] חרטות, חוץ ממה שמסתכן כל סדר הדורות הבאים, כידוע מגדולים).

ולמעשה כל מי שמרשה מחשבה של חרטה על הבחירה שבחר נערה זו, עליו ליהרר לשתות רק יין מבושל, **דהא כופר הוא!** והבן.

ולימוד זה מקרבן שלמים לימוד גדול **הוא לכל בר דעת** שמחפש לתת נחת רוח לבוראו, ולעשות חלקו בחובת גברא שהעולם יעלה הן בעיני הקב"ה (ע' לשון ספר החינוך מצוה תקפ"ב, ע"ש"ה), ועבודה תמידית היא, **לחפש שוב ושוב המעלות שלה**, ולא רק לראות אלא להביע שבחים לרוב וקאמפלעמענט'ן, וכדברי הרמב"ם, (פ"ו דעות ה"ג) שמצות עשה של **ואהבת לרעך** (וק"ו לאשתו) היא **לספר בשבחיו** (ולחוס על ממונו, ע"ש) כמו שאדם רוצה שאחרים יספרו בשבחיו [ויחוסו על ממונו], ונפלא הוא.

ולענין לחוס על ממונו – יש דבר קטן אבל פרוטה פרוטה מצטרפת [ע' ב"ב ט:] ונעשה דבר גדול, דאלו שמנגבים את ידיהם בנייר שנותנים לצורך הרבים (ודאי עדיף שכל א' יביא אלונטית קטנה עבור עצמו – דלמה ישתמש כסף של הקדש שלא לצורך, כ"כ, וצ"ע) דאם מנענעים את הידים לפני הניגוב א"צ

אלא נייר א' או ב' – משא"כ בלא זה לוקחים ד' או ה' (או יותר, רחמנות!), וחבל על הכסף לריק – **איפה האהבת ישראל???**

ובענין גוף הענין – מודים להקב"ה ששכר עבר הזעם, ונשמע הבשורה טובה היינו הבשורה הטובה של **סוף מלחמת גוג ומגוג** (ע' ספרי פ' בהעלותך פיסקא י"ח ובנצי"ב שם!) **וביאת משיח צדקינו**, אמן ואמן!

כו) (א) מה נלמד מהפסוק מלחמת מהנה?

ע' רש"י ממקצת אחת מהן וכו' שם משמעון נח מנחור וכו' ג"כ חייב חטאת בשוגג.

כז) ואיזה חיזוק לזכות יס כאלו?

שאפי' חלק של שם האדם דבר חשוב הוא, דהי' אפשר לחשוב שאם כוונתו לכתוב שמעון ולא כתב אלא שמ לא עשה כלום, בפרט דלא כתב מ' סופית, וכמו כן דן מדינאל שכתב דן ומוכה שרוצה להמשיך עוד מהא דלא כתב נ' סופית, אלא מוכח דאפי' חלק של שם אדם דבר נשגב הוא. וא"כ פשיטא שחוב נעים על כל א' שישמח במה שכלול בשמו, ולראות אם הוא מקיים כל המרומז בו, **דשמו של אדם מתנה טובה היא מאת ד'**, ועוזרו לעולת בתורה ובמצות – והמכיר חסדי ד' שואל את עצמו - האם ראיתי שנקראתי בשם?

כח) למה הכהן המשיח לריך להזות ז' פעמים על פני הפרוכת?

יש לומר דכל חטא פוגם **במעשה בראשית** שהי' בז' ימים, וטעון כפרה, דחטא משפיע על כל העולם (שנברא בז' ימים), וכדברי הרמב"ם (מהגמ' קידושין מ:.) דחובת גברא לזכור שכל העולם שקול – ואם הוא עושה מצוה אחת מכריע כל העולם לכף זכות, וא"כ ה"ה למוטב כגון כאן לתקן ע"י מצות הזאות. ולכן כשהכריע כל העולם (שנברא בז' ימים כנ"ל) לרע צריך ז' פעמים לטובה כדי לכפר על מעשיו, כ"נ.

עוד בענין ז', ע' בבה"ט בהל' קריאת התורה בשבת (או"ח סי' רפ"ב סק"ב) שהטעם שיש ז' עליות בשבת הוא מפני שאולי הי' איזה אדם שלא הי' יכול לבוא לתפילה באמצע השבוע, ולא שמע ברכו! לכן יש ז' פעמים ברכו! והוא יאזין לאלו ז' ויצא י"ח! רואים מה זה ברכו את ד'! אשרינו **שזוכין ומתפללים על העתיד לבוא!** ומברכין ומשבחים לבוראינו, שוב אשרינו שבראנו (לכבודו).

כט) איזה טעם אפשר לומר בהא שיש פנים שמלותן בקריפה?

אפשר לרמז שחוב על כל חוטא לשוב עד שלא ישאר שום שמץ מהחטא, אלא נשרף לגמרי, ועי"ז מגיע לתשובה שלימה. וע"ע בכתר ראש (אות ל"ז) וז"ל, על דבר התשובה, אמר [א"ה – משמע שהכוונה שהגר"ח וואלאזין אמר] שע"פ דין הגמרא נקל לצאת, **שיגמור בדעתו** שלא ישוב לכסלה עוד אם יבוא לידו, ומירירת הלב ליתר שאת ומדת חסידות, עכ"ל, ועי"ז כבר מעיד עליו יודע תעלומות, ואשרינו שנתן לנו פתח להתקרב אליו.

ל) למה דוקא שיעיר בקרבן נשיא?

אפשר רמז לעשיו שהוא בהר שיעיר והי' כנשיא (אלוף) וע"י הקרבת השעיר מסלק כל שייכות לאָדום ודרכו, בפרט דחטא נמשל באָדום – **אם הטאיכם כשנים וכו'**, וצריך לסלק כל אדום, ולהתקרב אל האמת (ולישאל סבא, ולא כמו עשיו [וכי"ב - כל המודא (המרומז באותיות אדום!)] שהלך לדרכו החדש ושינה מדרך אבותיו) אלא להתקרב אל הרחמים, ויש לעיין עוד למצוא רמזים נכונים כאן.

מ) למה קרבן חטאת דוקא נקבה?

ע' רש"י על הפסוק (בסוף פ' שלח) ולא תתורו אחרי לבבכם, והבן.

מא) למה לפעמים נותנין נחיתת הדם באלכנעו ולפעמים בכלי? (מה נלמד מזה).

חטאת באצבע, ואפשר ע"ד מה דכתיב **מראה באצבע**, דמי שחוטא צריך להרגיש שמראין לו באצבע דהי' לו ליהזר יותר, דאע"פ שחטא בשוגג אם הי' פחד אלקים על פניו, והי' חש שהקב"ה עומד עליו, הי' הזיר פי כמה עד שלא יבוא לידו נטיי' מרצונו ית' אפי' כל דהוא. ואיכא בספורנו על חיוב קרבן בשוגג כנ"ל דצריך כפרה על הא דלא נזהר יותר שלא לבוא לכך, וב"ש.

ומעשה סיפר א' מבניו שליט"א של הגר"ח גריינימאן זצ"ל שא' בא אצל הגר"ח זצ"ל, ותינה לפניו שבמנין שהוא מתפלל לא נותנין לו להיות ש"ץ מפני שהוא פותח בקבוקים (סודה וכדומה) בשבת כרגיל בחול, וטען הלה לפני הגר"ח זצ"ל שכיון שהגר"ח מכיר המתפללים במנין זה, רצה ההוא שהרב יוכיח אותם על פניהם שלא יאות עבדי למנוע אותם מכך.

שאלו הגר"ח זצ"ל – למה באמת אתה פותח בקבוקים בשבת?

ענה ההוא – למדתי הסוגיא וכך יצא לי שמותר.

שאלו הגר"ח זצ"ל – ואם הי' ידוע לך שכל פעם שאתה פותח הי' ספק אולי אתה חייב להפסיד מאה שקל (למה קרבן ששלמים או אמר עשר, לא הי' ברור מה אמר לו) האם ג"כ היית פותח?
והדל ההוא מלפתוח מכאן ואילך.

ונראה להבין חכמת הגר"ח זצ"ל (רק כטיפה מן הים, דמי אנחנו להבין דעתם והשגתם של גדולי עולם, בכל זאת אולי אפשר, לפי דעתנו הקלושה, להציע) שאמר כנ"ל כיון שאדם צריך להרגיש שיש חשש בדבר ושזה נוגע לו (בכיסו או בנפשו, כל א' לפי דרגת יראת שמים שלו), וממילא יזהר עוד ועוד ולא יבוא לשום צל של ספק, וכדמצינו בכמה וכמה איסורי חז"ל. וכגון במה שאסרו הנאה ממעשה גוי (מילוי מים מרה"י לרה"ר) במכירו, (ע' סי' שכ"ה סקנ"א במ"ב) אע"פ שלא ברור שעשה בשביל הישראל, אלא כיון שהגוי מכיר יהודי זה חיישינון שהגוי ירבה בשביל הישראל, ואע"פ שזה ספק רחוק לכאורה, דהא חסד לאומים חטאת! ומעוד טעמים, ועוד לזאת דאפי' אם ירבה מי יאמר שהישראל ינהג מהריבוי, אפ"ה אסרו – שמא שמא שמא יבוא ליכשל באמירה לעכו"ם והוא איסור דרבנן (לרוב הפוסקים, ולהלכה) אלא אע"כ איסורו במקומו עומד משום שמא שמא, והדבר נפלא להמבין. (וע"ע בחמד משה בסי' שכ"ה דרך עמוק בדין זה).

ובאותו ענין הנ"ל, קבלה בידינו מכל גדולי עולם זצ"ל ויבדל"ט"א שאין לפתוח בקבוקים כאלו בשום צד, ואפי' ע"י גוי, וכן אין לעשות חור במכסה (פקק) מלמעלה, ואין הדבר דומה למגופה דשריא לפעמים, כן הסכימו כולם בפה א'. [ומה שמביאים באורחות רבינו עובדא שהי' אצל הסטייפלער זצ"ל, שאלנו את הגר"ח זצ"ל, והבנו ממנו שלא היו דברים מעולם, ובקשה שכ"א יברר ולא לסמוך עלינו], והרצפה לשמוע חלק גדול מהנידון הנ"ל אפשר למצוא בקול הלשון [באידיש] ע' המספר בסוף הקונטרס, ואכמ"ל.

לכ) האם נקרא עבירה מניעתו מלהעיד עדות שידוע? למה?

לשון ספר המצות (עשה קע"ח) והעובר על מצוה זו ויכבוש העדות עונשו גדול וכו', ע"ש. ויש על זה אזהרת לא תעשה כדאיתא בתורת כהנים (קדושים פ"ד) לא תעמוד על דם רעך.

ופשוט שבכל דרך ואופן שאפשר להציל את הזולת מצער או הפסד חובת גברא לעשות כל שבכחו עד מסירות נפש, ע' בחו"מ סי' תכ"ו. ועיין שם אם עד ועד בכלל או לאו.

ונוגע לנו כל יום ויום – דכ"כ הרבה מכלל ישראל נמצאים בצרה וצוקה, בין מצער גידול בנים, או חולי, או חובות, או ירידת הדורות באופן פלאי, ד' ירחם – ולשאלו עצמו תמיד האם התפללתי בכל כחי או, ח"ו, עמדת על דם חבירי ולא לקחתי צערו ללבי? ומכאן ואילך לנסות (לכה"פ) מפעם לפעם להתחנן לפני אדון הכל לרחם על כל אלו וכיוצ"ב, ושלו' על ישראל. וע' באגרות תשובה מר' יונה על מה להתפלל כל יום! ונראה ווא!

לג) מה נלמד ממה דכתיב בנשבע – להרע או להטיב?

רש"י, להרע לעצמו או להטיב לעצמו אם נשבע על דבר זה או זה. ואם לא מקיים דברו חייב קרבן.

לד) ואיזה מוסר השכל יס' כאן?

י"ל דרצונו ית' שאדם יעשה רק טוב לעצמו ולא להרע לעצמו, אבל א"כ למה חייב אם לא קיים נדר להרע לעצמו.

אלא הקב"ה נותן לאדם בחירה, ואם בחר ברע פותחין לו, ואם לטוב מסייעין אותו.

ואלו שלקויין בנערווען – חששות על חששות עד אין סוף, וכל היום טרודים בספיקות של שוא, ומריעין לעצמם, ולכל סביבותם, ולכל משפחתם, ובפרט לדורותם, עליהם לחפש מי שיעזור להוציאם מבירא עמיקתא – ולהאמין שיכולים לשבור היצר הזה (אבל עם סבלנות גדולה, ולא להתייאש כלל אפי' אם נמשך זמן רב עד שיעבור [דלאט לאט יראה פלאות!]) – תמיד עליהם לדעת שכל הסובלים מיצר הרע הפרומע' הוו נמצאים הם באמצע מלחמה חמורה אבל עם בטחון יכולים לצאת – הכל תלוי באמונה, ועוד אמונה, והיו דברים מעולם.

לה) למה שייכי הסם יורדים (זוקא) ליסוד המזכח?

אפשר כדי להכיר ששיירי מצוה יסוד בתורת ד' [כאן שיירי הדם ליסוד המזכח] – להבין שכל פרט ופרט של כל מצוה ומצוה חשוב לפני ד' ויקר בעיניו. וכדברי חז"ל (יומא ה.). שמי שלא מקיים שיירי מצוה כאילו לא קיים המצוה כלל. וע' בשיח אלי' על שאלתו של הגר"ח וואלאזין זצ"ל אות מ' שמביא מת"ז ק"ל ב' ג' כי כל מעשה השכינה והנהגת עוה"ז תלוי בהבל

פיו של אדם, ע"ש, רואים דכל תנועה של יהודי עושה רושם בעולמות העליונים, אשרינו.

לז) למה לרין להוסיף חומץ כשמועל בקודש?

הגר"ח זייטישיק זצ"ל (מגדולי נאווארדאק, יארצייט שלו חל ביום ט' אדר, נא ללמוד כעת לע"נ) הסביר דמי שמקדיש דבר, שכשבא לפדותו חייבו התורה להוסיף חומץ, כמבואר בערכין ר"פ המקדיש שדהו (כ"ו. ועוד מקומות), מפני שכשהקדישו (ממילא) עלה המקדיש לדרגה יותר גבוה בעבודתו, וכשבא להוציאו מקדושתו – לפדותו, נמצא שיש כאן ירידה ממדרגתו, ולכן יש, כעין, קנס דאורייתא על שלא נשאר בגדלותו (וע' ברמב"ן על מצות נזירות שטעם הקרבן בסוף הנזירות דהוי כעין קנס דהי' עליו לישאר בנזירותו לעולם ולא לרדת מדרגתו של קדושה - דמעלין ואין מורידין! עש"ה).

וא"כ ה"ה כאן כשמשתמש בדבר קודש (היינו מעילה) יש (כעין) ירידה בדרגת קדושה של חפץ זה וגם בדרגת המשתמש, דמאבד חלק מהיראת הכבוד שלו מכל דבר שבקדושה.

ונראה דה"ה לאלו שפוחתים ופוחזים בפורים, וכן בליצנות אז או כל ימות השנה, ד' ירחם, או ברקידה בחתונה אם עושים כמו שהגוים רוקדים (ובעוה"ר כנפוץ היום, וכהגדרת הגרמ"ד סאלאווייזיק זצ"ל, והי' מתאוונן על כך עד מאד) ואפי' כשהחתן בן תורה אמיתי, והתנה עם המנגן שלא יתערב שום ניגונים חדשים, ולא ברעש כלל, באים החברים (?) ומחייבין את המנגן לנגן ניגונים של הפורקי עול, ושיהא הכל ברעש שמזיק ומשחית כל זיק של קדושת נשמת ישראל – הכל ירידה בקדושה, באופן מחריד! ותפילתונו שיכירו גדלותם של עצמם ולא יפחות ולא ירדו מקדושתם, כלל. ובפרט שיתנהגו בדרך ישראל סבא, ובשמחה! [וזכינו עתה לתיקון גדול בענין זה, ולשמוע פרטים (והצלה גדולה עד מאד) ע' סוף הקונטרס].

וע"ע תוס' בנזיר (נ"ד: ד"ה ארץ העמים, טעם שגזרו טומאה על אויר ארץ העמים, וגזרו שהדין הוא דהאדם טמא אפי' אם נכנס לשם בשידה תיבה ומגדל שאין מקבלין טומאה, והחמירו בו יותר מבההל המת, והוא כדי שלא יצא מארץ לחו"ל! ונראה שגזרו טומאה זו כדי שאדם ידע דהוי ירידה ברוחניות כל יציאה לחו"ל, וממילא לא ילך לשם כלל, נפלא ונפלא להמבין.

לו) מי שאכל בלא ברכה – האם חייב להציא קרבן מעילה?

ר' יונה בצרכות

כך משמע מגמ' ברכות (ברי"ש פ"ו דף ל"ה.), וכן הוא לשון תלמידי ר' יונה ברכות שם על דפי הרי"ף, וז"ל ד"ה מאי תקנתא וכו' דאם יאכל יתחייב קרבן מעילה כל פעם וכו', עכ"ל, ע"ש דקצרנו. וצ"ל דידע ר' יונה סוד הדבר שכ"כ קדושה שורה על כל מאכל ומאכל, עד שנחשב ירידה עצומה בקדושה אם אוכלו בלי ברכה, וחייב לשלם לכלל ישראל ולתקן הדבר בשורשו.

ומה נעים ומה נורא דברי מו"ר הגרמ"ש"ז אטיק זצ"ל דכל האומר קריאת שמע בלא ברכות (כגון קודם שחרית וכדומה) הרי הוא כמי שאכל פרי ולא בירך עליו! והוא העיד על עצמו שלא איחר פעם אחת בחייו זמן ק"ש של המ"א – עם הברכות! וזה אע"פ שלפעמים הלך לישון בשעה ארבע לפנות בוקר! אלא אין דבר עומד בפני הרצון! וגם אני יכול!

ומובן שגם על זה בעי קרבן – חטאת!

לב) ואיזה חיזוק בצרכות שלנו יס' מדכריו הק'?

חיזוק גדול הוא בברכות שלנו כל יום ויום – להכיר מה זה אוכל, מה זה שתי', מה זה לקיחה מעלמא הדין.

ומעשה אצל שלו' זכר אחד בעמ-ריקה לפני כחמישים שנה, שנה, שהרה"ג ר' אביגדור מיללער זצ"ל שמע איך שאחד שהי' שם בירך על אגוז, וקודם שהכניס האגוז לפיו צעק עליו הגר"א זצ"ל – אל תאכל אל תאכל! תברך ברכה! ההוא רמז לו שכבר בירך. אמר לו הגר"א זצ"ל – לא בירכת! ברכה כזו לאו ברכה היא כלל (בירך הוא כמנהג של המון העם – שגמר כמעט לפני שהתחיל!). ועמד על זה שהלה יברך שוב, וכך הי'. ונשתנתה כל חייו לטובה (ולברכה!). [וצ"ע מתי אומרים כן למעשה לאלו שמברכין כך, ד' ירחם עלי', ויכפר בעד].

ומענין לענין בענין ברכות – כדאי לכל אוהבי ד' ומברכין את שמו לבדוק היטב היטב עם יש לו מאה ברכות בשבת. בפרט אם הוא מברך ברכה"מ"ז בסעודה ג' אחר שקיעה שד' ברכות אלו אינן נכללים, דסתמא הולך משקיעה לשקיעה, וי"ל. [ומי שמברך בסוף כל סעודה ג' ברכות (העץ, האדמה, שהכל), וכן יראה לעשות זמן בין הסעודות לברך ו' או ז' ברכות, ובסעודה ג'

לברך הג' ברכות הנ"ל עוד קודם המוציא, קרוב הוא שיגיע למאה ברכות, ובלא זה ספק גדול הוא, גדול מאד!].

(ז) למה הקרן שצדצר הנגנב (לאפוקי הכפל שבו) נקרא ראש?

רש"י – ראש הממון.

(ב) ואיזה יסוד רואים מזה?

נראה דמרמז לנו שצריך לזהר בכל דבר של הזולת, דהא נחשב כמו ראשו של אדם. שאע"פ שעל שלו יש למאוס בכל ממון וכל כסף וזהב עד שלא חשוב לו כלל וכלל (אלא מחמת ההכרח ישיג כסף כדי לחיות, אבל לא שתפוס מקום אצלו במחשבותיו או בלבו כלל) אבל של חבירו צריך להיות חשוב בעיניו כראש שלו – דבר שהכל תלוי בו, ואשרי מי שאוהב חבירו אהבת נפש, ומקיים מצות ואהבת לרעך (ע' בתשו' כ"ה לעיל לשון הרמב"ם) בשלימות העבודה, תמיד.

לח) בשנה מעובדת חל פ' זכור בד"כ צפרקה זו – האם יש חיזה

מקור לאלו שנוטים רעש בסוף פ' זכור?

חיפשנו ושאלנו וחיפשנו ולא מצאנו שום מקור לשטות זו, לא כתוב בשום מוני מנהגים כלל וכלל, ואין שום צד לעשות שום רעש, וכמו שבכל ישיבות החשובות – אין שום רעש, וכמו כן בכל בית בריסק, וכן בכל מניני חזו"א, וכן הי' בישיבת מיר כל השנים, וכן צריך להיות, והעושה איזה רעש – ואפי' כל דהו עובר על כמה דינים, וכבר הרחבנו בפ' בשלח וכן בפ' כי תצא, ואכמ"ל. ולדעת ידיעה חשובה שמו"ר זצ"ל כששאלנו את פיו אם יש למחות (במנין שלו בעת זקנותו שהי' בביתו) אם א' יעשה איזה רעש, ענה לנו בברירות – כן! וזוכה לעשות רצון הבורא (ולא רצון ילדות [דהרבה דרכי ילדות גורמים למכשולים בעבודת ד', ד' ישמרינו! ע' במשנה בסוטה ז.]) בשלימות העבודה – מיד! אמן סלה. מרבין בשמחה עד פסח! ע' רש"י בסוף תענית – שמחה שיש בה עבודת ד' ולא הוללות, ע' בבה"ל סי' תרצ"ה.

המשך הליכות והלכות ממו"ר הרה"ג ר' מענדיל שניאור זלמן ב"ר שלמה צבי אטיק זצ"ל

[על סדר השו"ע עם כל הפחד והחרדה בעניני פסק הלכה כמבואר בעבר] - שנה ב' -

[וזאת למודעה שזכינו לקונטרס שלם הכולל כל מה שכתבנו בקונטרסים אלו (משנה ראשונה) הכל בקונטרס א' הנקרא אמת ואמונה, הכל מסודר לפי

ענינים, הרוצה להשיגו ע' סוף הקונטרס הדרך לזה]

תשכג) כבר כתבנו כמה פעמים עד היכן הי' התרחקות מו"ר מכל כתיבי עת (מה שקורין בלשון הגאון [ע' ספר הנפלא שפה ברורה שמסביר שכל – ון – שהוסיפו הפורקי עול בארצינו הקדושה לחיבות בלשונם הטמא ומטמא הוא כדי להגביר מידת גאוה ותאוות וכפירה, ע"כ מילתא בטעמא] עיתון) עד כ"כ שהזהיר את בנו זצ"ל ויבדלחט"א בנו הגדול (תרתו משמע) שאין לנגוע! בדבר זה בשום צד ואופן, וכפי שכתבנו בעבר כאן המעשה שסיפר לנו (בבל"ח) מו"ר זצ"ל בענין זה, ואכמ"ל – ע' בקונטרס אמת ואמונה ח"א עמ' כ"ח באריכות, ונראה דכדאי להביא לכאן מה שזכינו לדברים בענין זה בשם הגרמ"ד סאלאווייצקי זצ"ל מספר האחרון לדור דעה ת"ב מה שהבאנו בפ' פקודי תשפ"ד ביארציט של הרב הגאון הצדיק יס"ע ר' משה יהושע לנדא זצ"ל [זכינו למאמר שכתבו בקצרה על חייו דברים למעלה למעלה מכל השגות מכל השערות מגדלותו שזכה לכסות בכיסוי תוך כיסוי בימי חייו (והרוצה להשיגה ע' בסוף הקונטרס הדרך לזה), דגם הוא זצ"ל לא הסתכל כלל וכלל בכל כגון זו, דבכלל דבר ד' בזה"ל, וכדברי ר"ה דלוצערן הגר"י קאפלמאן זצ"ל], וז"ל שם קיבלו מאת הרב הגאון רבי שמעון יוסף מלר שליט"א דברים ברורים וז"ל (בעמוד ב' שם ובהערה מה שאמר הגרמ"ד סאלאווייצקי זצ"ל): "מי שלא למד לפחות חמש שנים כשהוא שקוע אך ורק בלימוד, ודברים אחרים אינם מעניינים אותו, לא חדשות העולם ולא הפוליטיקה של העולם, או אף של הישיבות עצמן – לא טעם מתיקות התורה מהי, ועדיין אוהו רק בתחילת הדרך...". בהזמנות אחרת סיפר רבינו: "בני ישיבה בדור הקודם התביישו לקרוא עיתון [ברבים], והתעניינות במה שכתוב בו היתה כמבונה בעיניהם. זכרנו שלאנו"י בפולין היה עיתון בשם 'דער טאגבלאט', שהי' ברוח של פרומקייט יותר מעיתוני זמננו. הג"ר אליהו וסרמן זצ"ל הי' מפרסם שם מאמרים, ובני כותבי היו רבי יהודה ליב אורליאן ור' זושא פרידמן [מורורשא] שכתבו מאמרים רצופים יר"ש, הכוללים מאמרי חז"ל במדרשים. והנה לצד עיקרו של העיתון שהי' המאמרים, הופיעו גם חידושים היים.

בישיבה [תורת חסד] בבריסק, הי' בחור (מעט חלש) שהי' 'אגודיסט' ודאג שהעיתון הזה יישלח בקביעות מורשא ליישיבה. ולמרות שעיקרו הי' מאמרים תורניים היו בני הישיבה בושם לישול אותו לידיהם ולקראו בו, מתוך הרגשה שאין זה מתאים שבני ישיבה יקראו עיתון. בזמן פטירת הח"ח כשהחל מהבחורים רצו לדעת מהמתרחש, היו קוראים את ה'טאגבלאט' בהתאב ובאין רואים. כך גם הורה האדמו"ר מגור [-בעל 'אמרי אמת'] שהעיתון נועד לבעלי בתים, ובני הישיבות לא יקראו בו. וכן המשגיח דברנוביץ הג"ר יעקב ישראל לובצ'אנסקי זצ"ל פעל רבות כדי שבני הישיבות לא יקראו עיתונים ולא ידעו את חדשות העולם, כי אין להם לדעת דבר מלבד תורה ויר"ש. [א"ה – ע' בשועה"ר הל' ת"ת לגבי מצוות ידיעת התורה שדוחה הרבה דברים. ע"ש היטיב, והבין].

לא יאומן כיצד נהפך הדבר בדורנו, אמר רבינו, שלא זו בלבד שאין מתביישים, אלא שאדרבה זו 'מצוה' לרכוש עיתון ולקראו בו. יש לדעת כי בחור העוסק בפוליטיקה ובחדשות, לא יצא ממנו בלום! על בן ישיבה להיות שקוע בלימודו. עוד קושיא, עוד תירוץ. עוד רמב"ם ועוד שטיקל רעק"א. עוד קצות, נתיבות, ועוד שטיקל של רבי חיים. כך יוכל לגדול ולצמוח! עכ"ל הספר המחזק ומגביר לבבות, ותשוח"ח להמחבר בנדיבות לבו, וע"ע שם בדפים שאחרי זה דעת הגרמ"ד זצ"ל לענין להשתתף בחיזוקי הדת, דברים נוראים, וכמו שכבר כתבנו שקיבלנו (בבל"ח) ממנו, ודו"ק ותשכח!], דברים ברורים בדעת תורה דרך עליי' האמתית! ונראה דכן הוא ממש לענין הטל. הנע ונד שקורין פל. [דפלא עצום הוא שבן תורה, הרוצה שלימות, יחזיק דבר ב' בידו!] דפנים היו משתדלים להתביא ההשתמשות בריבים של כלי המשחית הזה, דהרגישו כמו דברי הרגנצ"פ זצ"ל רה"י דישיבת מיר (שהוא עשה מלחמה ביד רמה שאף בן ישיבת מיר לא ישתמש כלל בכלי זה [אפי' בחוץ לבנין], ואפי' בחודש התשיעי הוא הבטיח שכל מי שלא יחזיק כלי זה לתקופה זו לא יצטרך אותו פל!]) (וכמו בכולל מ"מ שהיו מאה וחמישים יונגעלייט וכולם בלא שום שייכות לכלי זה לא הם ולא נשיהם, וגולדו כארבע מאות לידות במשך עשר שנים, בלא שום צורך בפל! מעשה שהי'! ומודים על העבר וצועקים על העתיד לבוא [מי להשם אלי!]) דבושה וחרפה להשתמש בדבר שמהרס כל רציפות הלימוד וכלשונו (של רה"י זצ"ל) – דכל מי שהרכין זרוע להתחזק כלי זה אצל אזנו איבד הוא את צורת בן תורת! אבידה עצומה, עצומה עד מאד! (והאומר בשרירות ליבי אלך ולא ישפיע עלי או על דורותי! יתחרט מאה חרשות!) בסוף כשיראה ההשפעה לרעה על עצמו ועל דורותיו, ד' יצילנו שלא נדע שום צער ויגון! ד' ירחם!), משא"כ כהיום שהתורה הרצועה(?) דכאילו כך המנהג, ר"ל מהאי דעתא! ובאמת כך התבטא הגרמ"ד זצ"ל בעצמו בשיעור חומש - איך קען דאס נישט ליידיען צו זעהן ווי בני הישיבה דרייען זאך אין דרויסען מיט א פל! (שהוא לא יכול לסבול לראות איך שיש מבני הישיבה הולכים בחוץ עם כלי הבזוי הזה). וכן דעת מו"ר זצ"ל שזה מוקצה מחמת מיאוס – דמיאוס הרבה! וגם לגבי כל ימות השבוע, והי' עמל הרבה, הרבה מאד, שאף א' לא יהא ברשותו כלי המאוס הזה, מה שלא יהי'! ועל כל א' לבדוק שוב בתוך לבו – האם עושה אני רצון הבורא על האמת בכל כחי בגיעות, ובלי פניות. או.....

תשכד) לענין מה שכתבנו בשיעור כזית מצה – הלשון שם לא הי' ברור כ"צ אלא כך הי' צריך לומר – שיעור כזית במצות יד וכו' דהוי כשני שלישי או קרוב לשלש רבע ממצה א' (היינו כמעט מצה שלימה! אלא חסר רבע), וכו', עכ"ל שם! והיינו ששיעור זה צריך לאכול תוך ב' וחצי מינוט או י"א ד' מינוט!

תשכה) ולענין הוצאות על המצות וכו' – כלל גדול הי' מרגלא בפומי' דמו"ר זצ"ל – ביי די רבש"ע געלט שפילט ניש קיין ראלער! וואס? די רבש"ע האט נישט געלט? (אין חשבון בכסף אצל הקב"ה!) וע"ע בקובץ אגרת החזו"א ח"א קפ"ה שאין לצמצם כלל בהוצאות המצות! וז"ל שם – אין לקמץ הוצאות המצות ולא לחוס עליהם בלל, עכ"ל, ע' בפנים! אמת! ואמונה!

תשכז) לענין שיעור יין כבר כתבנו עוד מערכה לענין יין מוזג, ושמו"ר זצ"ל לא הי' מוזג אפי' טיפת מים בינו בליל שבת (קנה יין יבש אצל א') (ושו"ש שגם במשפחת [הגר"ח] גריינימאן לא מוזגים שום מים [אלא הם מוסיפים מיץ ענבים – [בערך שלישי להיין]), וחיפשנו טעמו – וכאן מוסיפים שמובא בסי' ר"ב ס"א שפשוט שמברכין בפה"ג על יין חי – בלי שום חולקים בדבר, והוי עוד סמך שלפי הרמב"ם יין מוזג אינו מן המובחר לקידוש או יותר מזה דאינו יוצא אלא בדיעבד (כדמשמע בלשונו הזהב בפס"ט שבת הי"י [וכן הבנו מהגר"ר ברלין שליט"א דהוי בדיעבד]), ולא מצאנו מקור לאלו מבית בריסק שמוזגים מים, דאין ראוי מהרב – דהא הבריסקער רב לא קידש על יין אלא בד' כוסות ושם יש דין מחודש של חירות וכמו שכבר הארכנו, ואין שום ראוי לליל שבת, וכן ממה שקידש בר"ה בבוקר נמי אין ראוי לליל שבת, ואפי' בחו"ל הי' חולה על סוכר, כך הבנו מהגראי"ה שליט"א, וצע"ג. והיודע נא להודיע.

ועוד רוצים לחדש כאן שכששאלנו את פיו כמה אפשר למוזג ביין בקידוש הבנו ממנו חלק רביעי – ג' חלקים יין וחלק א' יין, ואולי שלישי מים, ולא שאל אותנו למה מוזגים? ודו"ק.

תשכח) עוד בענין מצות – כל נפיחה שיש איזה חור לא נחשב נפיחה.

תשכח) והנפיחות הקטנות (קטנות מאד) לא נחשב נפיחה כלל, כן זכור לנו.

תשכט) מה שזכור לנו שלא הי' נוחא לי' שאם נשבר קצת מהמצה לעשות עצה לשרוף מקום זה ויהא נחשב ככר שלם, וכן הבנו מגדולי ב"ב שליט"א.

תשל) והבנו ממו"ר זצ"ל שיש לשבור כשיעור אצבע מסביב כל קנייטש (כפולה).

תשלא) מו"ר זצ"ל ענה לנו שיש לנו למחות אם א' יעשה איזה רעש – אפי' כל דהו – בסוף פ' זכור בשבת קודש! או פ' בשלה, וכו'.

שנה השלישית

הליכות והלכות ממו"ר הרה"ג האדמו"ר ר' מענדל (גמטריא לדיק) שניחור זלמן ב"ר שלמה לבי לטיק זלוק"ל עם כל היראה והפחד וכמזואר

בהקדמה לשנה א' ונמשך כעת:

א' צ"ח) יש ניס קנאקער בחדר אחר וקורנס כאן אצלו והוא עיף, האם מותר לפצוע האגוזים עם הקורנס?

ע' ס' ש"ח סקי"ב דאסור. (ואין מזרזין אלא לזרזין). וצ"ע עד כמה חייב לטרוח, (ועי' לקמן). ועי' בשעה צ"ג מהא דמקלות אצל הקרבן פסח - דכשחל ע"פ בשבת לא השתמשו במקלות אלא בידים. [יש מקשים דהתם אפשר להשתמש בידים ולא שום כלי אבל כאן בין כה צריך להשתמש בכלי מה לי כלי של היתר (דנמי בעינין צורך בנטילתו) מה לי כלי שמל"א, ואם כנים הדברים אין ראי' ממקלות לדינא שחידש המ"ב, ולפי"ז הי' מותר להשתמש בהקורנס אע"פ שיש כשמל"ה שיכול להשתמש בו - אבל למעשה סוף כל סוף דעת המ"ב במקומה עומדת, כן הבנו ממו"ר זצ"ל בנחיצות. ויש לומר דה"ה בצורך מקומו דאם יש מקום אחר להשתמש עליו אין היתר, ויש לעיין היטב דאע"פ דקצת משמע כן לפי הא"ר במנעל רפוי שנמצא באופן ע"ג אמום לקמן סי"ד עדיין ע' בא"ר שם בפנים דהתם בין כה צריך לעשות טלטול מן הצד, וע' בט"ז, וע"ע בחזו"א מ"ט ח', וצ"ע. וכבר כתבנו מה שהקב"ה האיר עינינו לחלק בין צורך גופו דלפעמים אין ממש צורך היינו הכרח, משא"כ צורך מקומו דיש הכרח שיהא החלוק פנוי ללבשו, ושפ"י.

א' צט) לענין מקצה דעתו דאמרינן לגבי קורדום האם הוא חשב בהדיא ע"ש שמקצה מדעתו?

הבנו ממו"ר זצ"ל שלא - אלא כל הנכלל בדין כשמל"א א"צ שהבעלים מקצים דעתם מלהשתמש בו אלא הווי מוקצה בלא מחשבתו, דאין כשמל"א תלוי בהקצאת הדעת משא"כ ח"כ, (לאו דצריך בכל ערב שבת הקצאת הדעת על הכלי של חסרון כיס בפועל אבל המוקצה תלוי בדעתו). [וע"ע רש"י שבת דף קנ"ז ע"א ד"ה כל, וכן דף ל"ה ע"ב ול"ו ע"א דל"ר"ש דל"ל מוקצה גם כשמל"א מותר, וכ"כ בש"ג ריש פ' כל הכלים, וע"ע בפסקי רי"ד, אבל ע' תוס' ל"ו ע"א ד"ה הא ר"ש, וברמב"ן ק"ג ע"ב ד"ה ומדאו' רבא, וכן בהר"ן ק"ב ב' באד"ה אלא. וע"ע בח"א כלל ס"ו ס"ז ובספר תו"ש סי' ש"י סקי"ג בא"ד. ובבהגר"א יו"ד סי' רס"ו, ודו"ק ותשכח. הערת ר' יצחק גרינוואלד שליט"א] ואחר כל הערות נשאר כנ"ל דאין תלוי בהקצת הדעת, וכן מוכח בבה"ל על ס"ו ד"ה כגון, ע"ש, כ"ה ממו"ר זצ"ל.

א' ק) ע' סקי"ח - יש אומרים (הגרא"ב זצ"ל) כיון דעינינו רואות דלת התנור קל להתקלקל, וראוי לאדם להקפיד מלהשאיר דברים של אוכל תוך התנור אפי' בימי החול דיצטרך לפתוח ולסגור תמיד - ואם דעת הבעלים להקפיד בזה הוי הדלת מוקצה מחמת חסרון כיס, ואם אירע ששכחו דבר מאכל תוך התנור, אסור לפותחו (וי"ל טובא בחידוש זה, כ"ה ממו"ר זצ"ל).

א' קא) ע' סק"ד לענין להזיז תפילים בלא צוגו"מ שבמקום הדחק יש להקל, וצ"ע אם נקרא מקום הדחק כשחושש סתם, ואפשר דתלוי במדת בטחון שלו, והבן. ע"ע חזו"א (בענין בישול עבור תינוק בשבת) וז"ל ופעמים משתנה הדין לפי חוזק בטחונו בבורא ית', ודו"ק. ע"ע נ"ט ד'.

א' ק"ב) הצד להתיר תפילין היינו שישתמש התפילין כעין קמיע שהם ישמרו אותו (הבעלים) מן המזיקים. (לכ' יש לו עצה בציור ששכח התפילין בבהמ"ד - לקחתם בכוונה לשמרו מן המזיקים בחדרו ויהא מותר אע"פ שרוצה להצניעם ע' מ"ב סק"טז). ונראה דהשמירה הוא כשהתפילין נמצאים קרוב אליו אבל לא שילבשם, וכ"ה ממו"ר זצ"ל.

א' קג) ע' סקפ"א לענין אם שכח טל. שיש חוט עד הקיר על מטתו - אם עדיין מחובר להקיר יש לעיין טובא דאפשר דאסור לטלטל כלל כדין מחובר לקרקע, ע' סי' ש"ב בבה"ט סק"ד בשם המ"א, ואע"פ שהמ"ב שם (סקי"ט) לא נקט טעם זה אבל לכו"ע יש איסור מוקצה בדבר מחובר וצ"ע, כ"ה ממו"ר זצ"ל.

א' קד) ע' סקל"ח לענין להשתמש דלת שנפל מארון דפסקינן דמותר, דאכתי כלי הוא שראוי להתחבר עם הכלי, ובכפתור שאינו מיוחד במינו ואינו מוכח שעומד להתחבר לכ' א"א לומר כן והוי מוקצה, וצ"ע, וכ"ה ממו"ר זצ"ל.

א' קה) לענין כיסוי בור בבית ע' סקמ"ב דאיתא במ"ב דאם יש להם בית יד לאחוז בו מוכח דהוא כלי ולמשקל ואהדורי עביד, וכאן הרושם שיש לפעמים בכיסויים אלו הוא עשוי כדי לאחוז בו, אע"פ שאינו אלא במקצת, ומותר ליטלו משם, כ"ה ממו"ר זצ"ל.

א' קו) מנעל בכרמלית שנפל השוליים מה דינו? ע' במ"ב (סק"ס) בשאלה דידן משמע דמותר דלכ' עדיין שם כלי עליו וכנ"ל, ואפי' אם נאמר דבטל שם כלי ממנו או בנפל השוליים דודאי בטל שם כלי (ע' שעה צ"ג) נמי מותר דכיון דאינו נשמר התיירו לו לכוון כדי שלא יאבד. ואין להקשות דאם בטל שם כלי מיני' נאמר דנעשה כלי ע"י קשירת הגמי לח דאין זה סברא כלל, כ"ה ממו"ר זצ"ל.

א' קז) לענין בגד שהי' רטוב - ע' במ"ב סקס"ג שאם נתייבש קצת מבעו"י ודאי מותר אבל אם הי' טעמ"ל בה"ש לכ' איתקצאי לכולי יומא. אבל אם נטרטב ע"י שירד עליו גשם או שלג וכו' י"ל דאין בו משום איתקצאי בה"ש דהא השלג וכו' בא מאיליו והוא לא כבסו במים (דרק אם נתן במים, וכלשון המחבר ע"ש, יש לומר דרחי"ב בידים והוי איתקצאי כשלא חזי בה"ש, משא"כ בגשם וכו', כן הבנו ממו"ר זצ"ל.

שאלות ממ"ב הל' פסח סי' תכ"ט - תל"ב

בס"ד

נותנים יי"ש סברית נסיך, תאוותי שאזכה פלא'דיג

הייליגקייט!

מסומן כזה א - התשובות לאלו אינן במ"ב אלא בבה"ל או שעה צ"א או מסברא

(שואלין ודורשינן, שבת הגדול, דיני בדיקה)

(א)

* א. מה נכלל (למעשה) בדין שואלין בהל' פסח (ד'ה' דברים)?

יג

סי' תכ"ט (שואלים ודורשינן)

- ב. (א) מי שדר בעיר ל' יום - האם מחויב לתת מעות חטים? והאם חייב הוא לחפש אחר הגבאי או שדוקא אם באים ותובעין ממנו נתחייב? וכמה חייב?
- (ב) ות"ח (שתלמידי חכמים פטורים מכמה חיובי ציבור ע"י הל' ת"ת יו"ד סי' רמ"ג ס"ב) מה דינו?
- ג. (א) למה אין אומרים תחנון בניסן?
- (ב) מה טוב לקרות (או ללמוד) בכל יום מחודש ניסן (מה ביום א', מה ביום ב', וכו', ועד שבועות)?
- ד. מי שחתנתו מיועד להתקיים אור ליום ב' ניסן האם הוא חייב להתענות? למה?
- ה. א' שהתענה חוה"מ פסח תענית חלום האם צריך למיתב תענית לתעניתו? למה?
- * ו. (א) למה אין אומרים מזמור לתודה ע"פ?
- (ב) מה הם מנהגי אָרוֹן חג?
- סי' ת"ל (שבת הגדול)**
- * ז. (א) איזה נס היה בשבת הגדול?
- (ב) למה קורין אז ההגדה?
- (ג) האם קריאה זו לכו"ע? למה?
- סי' תל"א (זמן בדיקת חמץ)**
- * ח. (א) מתי יש להתחיל בבדיקת חמץ? למה?
- Δ (ב) א' ביקש מחבירו להוציא בברכת הבדיקה וכיון שאינו מוכן עדיין נמשך מזה שהמברך צריך לאַחַר התחלת הבדיקה שלו - האם מותר לעשות כן? ורא"י.
- (ג) האם הבדיקה מה"א או מדרבנן?
- * ט. על הארון הוא מקום שמשמשין בו חמץ רק פעם אחת בשנה, והשנה ברור לו שלא הכניסו שם חמץ האם טעון בדיקה?
- י. (א) בחצי שעה קודם זמן בדיקה האם מותר לאכול?
- (ב) מה הדין ללמוד בזמן ההוא? למה?
- Δ יא. (א) אם התחיל ללמוד לפני שקיעה והפסיק למעריב האם יכול להמשיך ללמוד אחר מעריב, (לפי דעת המתירין בהתחיל בהיתר)?
- (ב) בנו של ראובן רצה לאכול קוגל תפוחי אדמה כשחזרו לביתם אחר מעריב - מה דינו?
- סי' תל"ב (ברכת בדיקת חמץ)**
- * יב. האם צריך לחזור ולברך באלו:
- (א) אם לא נטל ידיו קודם הברכה?
- (ב) אם בירך וציונו לבער חמץ?
- (ג) אם ביקש נר אחר הברכה לפני שהתחיל הבדיקה? למה?
- (ד) אם אמר לאחד באמצע הבדיקה שיבוא ויעזור להרים הכסתות?
- (ה) אם ביקש ממי שלא שמע ברכתו לגמור הבדיקה בשבילו?
- (ו) אם הלך לחצר אחרת לבדוק מאשין שלו?
- (ז) אם באמצע הבדיקה שאל מתי תפילת שחרית למחר?
- Δ * יג. (א) למה אין מברכין אשר קידשנו וכו' על ביטול חמץ?
- (ב) לפי"ז איך מברכין ברכת שהחיינו על פרי חדש?
- * יד. האם מותר לכתחילה לסמוך על אשתו ובניו (הקטנים) שיבדקו בשבילו? למה?
- * טו. (א) האם יש לנהוג להניח פתיתין קודם הבדיקה? למה?
- (ב) איזה מין פת עדיף?
- (ג) מהו שיעור כל חתיכה? למה?
- (א) קוגל תפוחי - potato kugel; (ב) כסות - mattress; (ג) מאשין - kind; (ד) מין - car

היוצא מדברינו: (ע"י התשובות בארוכה לקמן): א. לעסוק בהל' פסח, חבורות בביה"מ בהל' פסח, לדרוש בשבת הגדול המעשה אשר יעשו, ביו"ט גופא ללמוד הל' החג, ללמוד הל' פסח עם בני ביתו, (לענות למי ששואל בעניני פסח קודם לאחרים). ב. (א) כן נוהגין, ואם בא להשתקע חייב מיד; (ב) דינו כנ"ל. ג. (א) רובו קדוש עשו כולו קודש; (ב) בנשיאים מא' עד י"ב, פ' בהעלותך ביום י"ג, סדר קרבן פסח ע"פ, ההגדה, הל' חג בחג, משניות פסחים, הל' ספירת העומר, מ"ח קניני התורה עד שבועות. ד. נוהגים להתענות. ה. מחויב, וע"י בתש"ו. ו. (א) דאסור להקריב לחמי תודה ערב פסח; (ב) מרכים באכילה וכו', אין מתענין, א"א תחנון. ז. (א) שלא היו רשאים המצרים לעכב על שחיטת אלהיהם (חול); (ב) שהוא זמן התחלת הגאולה; (ג) לא לכו"ע - הגר"א לא נהג כן דאמרו יכול מבעוד יום וכו'. ח. (א) תיכף אחר צה"כ שלא יתירש או ישכח, ובלילה אור הנר מבהיק יותר ובנ"א מצויין בכת"י; (ב) צ"ע; (ג) דאורייתא. ט. משמע דחייב, וע"י בתש"ו. י. (א) טעימא בעלמא מותר; (ב) משמע דעדיין מותר עד שמגיע זמן הבדיקה. יא. (א) לכו"ע אסור, וצ"ע. (ב) משמע דלכתחילה לא, וע"י בתש"ו. יב. בכולן בדיעבד א"צ לחזור ולברך, וע"י בתש"ו. יג. (א) דעיקר ביטול בלב ואין מברכין על דברים שבלב; (ב) ע"י בתשובות דהברכה קאי על החיים שזיכהו ד' לבוא לשעה שיש בו שמחת הלב. יד. לא, וע"י בתש"ו. טו. (א) משמע דיש להניחם דאנחנו מכבדין ומנקים ביותר. (ב) לחם קשה שאינו מתפרר; (ג) משמע דוקא חתיכות פחות מכזית, אפשר כדי שלא יעבור אם לא ימצאו א', וע"ב.

תשובות סימן תכ"ט - תל"ב

חודש הנסים (בעזרת ד' ית') תשפ"ד
 ** סימן להערה מהרב צבי פ. שליט"א]
 הלכה למעשה אך ורק אחר עיון בפנים

(א)
 (דיני בדיקת חמץ)

תכ"ט

- * א. מה נכלל (למעשה) בדין שואלין בהל' פסח (ד'ה' דברים)?
- א (סק"ב) [א] מצוה על כל א' לעסוק בהלכות פסח ל' יום קודם פסח, [ב] (בהל' ד"ה שואלין סה"ד) ועכ"פ בביהמ"ד בחבורות בודאי יש חיוב ללמוד ל' יום קודם, [ג] לדרוש בשבת הגדול להורות המעשה אשר יעשו, [ד] ביו"ט גופא לדרוש הל' פסח (בפסח), [ה] וע"י בבה"ל בשם הר"ן והרשב"א דמפרשין שואלין (דכן איתא ברי"ף שואלין בלא דורשין [וע"י במחבר] היינו כשבאו ב' בני אדם אצל החכם, אחד שואל בהל' פסח וא' בשאר דינים יש להקדים זה ששואל בהל' פסח (לכ' הסברא הוא שחז"ל רצו שכלל ישראל ילמדו הל' פסח, ולפעמים אם אדם צריך להמתין זמן רב אצל החכם [אע"פ דפשוט לכל בר דעת דודאי כדאי להמתין כדי לדעת ההלכה על בוריו אפ"ה לפעמים אדם מותר, בפרט אם עדיין לא למעשה ממש] יחשוב שיכול לשאול פעם אחרת קודם החג ולעת עתה יחזור לביתו, ונמצא שלבסוף לא שאל [וכדאיתא באבות - אל תאמר לכשאפנה אשנה וכו'] ואיכא תקלה, וצ"ע) אבל המ"ב מכריע דזו דעת יחידאה, והעיקר כשאר ראשונים שיש תקנה מיוחדת ללמוד הל' פסח ל' יום מקודם, [ו] ע"ע בבה"ל (ד"ה שואלין) בא"ד בשם הבה"ג ואגמורי אנשי ביתי ללמד לבני ביתו (ועצה טובה קמ"ל ללמוד שאלות אלו אצל השולחן בסעודות שבת קודש, ויש שנותנין איזה מעדנים קטנים עבור כל תשובה, ובדוק ומנוסה, ודו"ק). ז. ע"ע במ"ב לענין שאר יו"ט, ולענין שבועות משמע דדי מר"ח סיון, וצ"ע איזה הלכות יש בענין שבועות, אלא י"ל קצת הל' יו"ט, והפסק בין בשר לחלב, וכו'. (וע"י סי' תצ"ד הל' קריאת התורה ותפילות ומנהגי שבועות, הערת הבה"ח אשב"פ נ"י).
- ב. (א) מי שלא דר בעיר אלא ל' יום - האם מחויב לתת מעות חטים? והאם חייב לחפש הגבאי או שדוקא אם באים ותובעין ממנו נתחייב? וכמה חייב?
- (ב) ות"ח (שתלמידי חכמים פטורים מכמה חיובי ציבור ע"י הל' ת"ת יו"ד סי' רמ"ג ס"ב)?
- ב. (א) (סק"ה) כתב הרמ"א דדוקא י"ב חודש, ומשמע ממה שכתב המ"ב בשם הסמ"ק שנוהגין בכל הצדקות בל' יום דס"ל דעתה מחויב כבר מל' יום, ואפשר מנהג ישראל דין הוא, וצ"ע. ואם בא להשתקע חייב מיד מן הדין, כ"ג. ולכ' כל זה אינו אלא אם כן באים ותובעין מטעם טובי העיר, וצ"ע, וע"י סק"ו בסופו. ויש לעיין כמה מוטל על האדם לבדוק אם יש לכל עניי העיר כל צרכיו. וכן כמה הוא חייב להשתתף כאן - ומאי שנא מצדקה, וי"ל. (וידוע המעשה דכשאת הגר"ס זצ"ל קנה הגרלה, הוא הלך לפני ג' ומסר מודעא דאין לו שום זכות בפירותי ואל בפירי פירותי, וכששאלו מה זה ועל מה זה, ענה ואמר דאם היא תזכה בהגרלה היא חוב עלי לחפש כל עני ועני שבישראל דהא היא לי חובת צדקה לפי השגת ידי. וטעון שאלת חכם).
- (ב) (שם) חייב כשאר בני העיר, וע' חלק (א). [וע"ע שו"ע יו"ד סי' רמ"ג דטעם דת"ח פטורים ממס (בכמה דברים) שתורתם משמרתם, ע"ש היטב, ודו"ק. וע' בחזו"א על הגמ' ב"ב דף ז' ע"ב ר"י נשיאה רמא דשורא אדרבנן אמר ר"ל רבנן לא צריכי נטירותא כו' - יש לעיין וכו' ופוטרין את החכמים כמו שפטורין מן המס שהתורה פטרתן כיון שאינם משתדלים על השגת הממון בשביל עסקם בתורה אין ליטול מהם ממנו בשביל מס, וה"נ מצאו חכמים שאין ליטול מהם נטירותא, ואחרי שבאמת תורתן מגנת עלי' ואינם נתונים תחת מקרי הטבע כשאר בני אדם, כי השגחתו ית' הוא לפי מדת הכתותן שאדם משליך יתבו על בוראו ית', והלכך ראוי ת"ח לפטורו מנטירותא וכו', ועל"כ].

ג. (א) למה אין אומרים תחנון בניסן?

(ב) מה טוב לקרות (או ללמוד) בכל יום מחודש ניסן (מה ביום א', מה ביום ב' וכו' ועד שבועות)?

ג. (א) (סק"ז) כיון שרוב החודש קדוש עשו כולו קודש, וקצ"ע דמה קדושה שייך לתחנון אלא משמע דכעין יו"ט הוא, וכדמצינו מקרא קודש. וידוע שהשל"ה הקדוש כתב דראשי חדשים הנאמרה בפ' בא פירושו דכל יום בחודש ניסן יש קדושת ר"ח, ודו"ק. [ועוד י"ל מה הטעם שאין אומרים תחנון בט"ו בשבט, וי"ל דכיון דאדם נמשל לעץ השדה א"כ גם עליו יש כעין התחלה חדשה וכיו"ט דמי, וצ"ע].

(ב) (סק"ח) טוב לקרות בכל יום: (א) מא' עד י"ב - הנשיא שלו, (ב) וביום י"ג - פרשת בהעלותך, (ג) יום י"ד ערב פסח - לקרות סדר קרבן פסח [וחכם בעיניו להתפלל מנחה גדולה, ותיכף ומיד לתת נחת רוח להבורא ית' שמו באמירת סדר קרבן פסח, והכל אחר שכבר טבל במקוה טהרה ומוכן לרוץ לביתו (כשיגמור) כדי לעזור בסבר פנים יפות, ובשמחת הלב ונפש חפצה, והבן]. (ד) ובליל פסח יום ט"ו - ההגדה וכו' עד שישן (ע"ה) יש אומרים בשם הגרי"ז זצ"ל דקשה - העולם מקפידים להיות ערים בליל שבועות דאינו אלא מנהג וכשבא לליל פסח ליל שמורים הוא אינם מקיימים דינא דשו"ע [סי' תפ"א ס"ב, ע"ש] לקרות ההגדה עד שתחטפנו שינה, ודו"ק. ומצאתי משמעות באבן עזרא איפה דהקשה וכי יתכן שמי שמרגיש בנפשו שהוא יוצא עתה ממצרים יכול לילך לישון אתמחה, וע"ע ברמב"ם דטעם דאסור לשתות יין אחר ה' כוסות הוא משום שמה שמתכר ולא יספר ביצ"מ כל הלילה. וע' בהר"ן על הרי"ף דלמד הטעם דשמה ישכח לא יאמר הלל, (ואחר הלל מותר) וצ"ע מחלוקתם, (ה) ביום ט"ו (במשך היום) לדרוש בהל' פסח בענינו של יום (ע"ה סק"א), וכן ללמוד משניות פסחים, (יש מביאים שהגרי"ז הי' מקפיד שבניו ילמדו משניות החג בחג), (ז) יום ט"ז [ואחר פסח] ללמוד הל' ספירת העומר, (ח) כל יום מספירה ללמוד א' ממ"ח קניני התורה ולחשוב אם קנוי אצלי או לאו, והרוצה לעלות חוטרף מה שנותנין לו בתורה ובמצות ותיקון המדות דזה כל החיים. (ועתה שמענו מהגרי"ף פירש שליט"א בשם הגר"ח ברי"ם זצ"ל בשם הגר"ז איידלמאן זצ"ל שהבריסקער רב זצ"ל פירש כי הם חיינו לאו דזה תכלית החיים שלנו או זה מחי' אותנו אלא כל רגע שאדם לומד אז הוא ח"י, והבן דנורא הוא). ובכל קנין וקנין אם חושב איזה דבר קטן ששייך להשתפר, אשרי חלקו.

ד. מי שחתונתו מיועד להתקיים אור ליום ב' ניסן האם הוא חייב להתענות? למה?

ד. (סק"י) נוהגים להתענות, וע"ה סי' תקע"ג דנוהגין כן משום דלא נזכר בגמ' שבימי ניסן אין להתענות, ובר"ח ניסן גופא יש טעם להתיר להתענות דהוי א' מהימים שמתעניין בו כדאיתא בס' תק"פ דמתו בני אהרן. וע"ע סי' רפ"ח סק"י.

ה. א' שהתענה חוה"מ פסח תענית חלום האם צריך למיתב תענית לתעניתו?

ה. (סק"יא) כן - והיינו אחר יו"ט ומותר ביום כ"ב ניסן [וע' סי' תקמ"ז סכ"ו, וצ"ע *] (קבלה בידינו בשם החזו"א שאין אנו מתעניין תענית חלום אלא אומרים הרבש"ע בשעת ברכת כהנים [ע"ה סי' ק"ל ועוד ע"ש בהג"ה], ודין). [ונראה דהרבה פעמים הקפידה גורם לבוא לחלומות רעים, ועצתה (והוראה מוחלטת) של החזו"א מציל מידי עשו, והבן].

* 1. (א) למה אין אומרים מזמור לתורה ע"פ?

(ב) מה הם מנהגי אָרוֹן חג?

1. (א) (סק"יב) כיון דאסור להקריב לחמי תודה ערב פסח דחמץ הם ואסור לאכלם חלק מהיום (דהיינו אחר זמן איסור חמץ) וא"כ יש חשש שלא יגמור לאכלם ויבא לידי איסור נותר, ויש לעיין בשלמא קרבן תודה עצמה איכא חשש איסור אבל אמירה זו מאי איסור יש בו - וצ"ל דלא תיקנו אמירתו [אחרי חורבן הבית] אלא ביום שהי' נקרב, וקצ"ע.

(ב) (רמ"א וס"ק י"ד) מרבים קצת באכילה ושתי', ואין מתעניין בו, (ואין אומרים תחנון). ולכ' קשה למה הביא הרמ"א דין זה לכאן דענינו בסוף הל' פסח, וי"ל דמזה רואים גדלות היו"ט דאפי' אחר החג איכא קדושה, והבן. וע' במהרש"א במס' סוכה (מ"ה:): איסור חג היינו מה שאסור על עצמו במשך החג, ולא מילא בטנו מהתענוגים, זה כמזבח (על קרנות המזבח!) והוי דקרבן לפני ד' - ודבר נפלא הוא.

ת"ל

* 2. (א) איזה נס היה בשבת הגדול? (ב) למה קורין אז ההגדה? (ג) האם קריאה זו לכו"ע? למה?

2. (א) (סק"א) היו שיני' של המצרים קהות על ששמעו שעוד מעט היהודים ישחטו את אלהיהם ולא היו רשאים לומר להם דבר (א' שאל מי הי' מעכב בידם למחות - ואפשר דכבר נפל עלי' פחד ממשוה רבינו, וקצ"ע), והיו עוד נסים ע' במפרשים.

(ב) (סק"ב) לפי שהיתה בו התחלת הגאולה והנסים.

(ג) (בה"ל ד"ה במנחה) הגר"א לא נהג לקרות ההגדה שבת הגדול (ודלא כהרמ"א), וע"ה בדינים והנהגות החזו"א שהחזו"א לא נהג לאמרה, ומביאים שהסטייפלער זצ"ל הי' נוהג לאמרה, ויש לברר. ואפשר לומר דהרמ"א וסייעתו מתרצים קושיית הגר"א - דאפשר ללמוד דלא אמרו חז"ל יכול מבעוד יום ת"ל כו' אלא על ההגדה כתיקונה - בדרך שאלה ותשובה או כשיש מצה לפניו משא"כ כמנהגינו דאין אומרים מה נשתנה, או על הצד שכל שלא אמר ג' דברים (פסח, מצה, מרור) לא יצא י"ח כלל [וכדקצת משמע בתוס' בריש סוכה, ע' לעיל בספר בני יעקב בהר"ן על גמ' דא, ודו"ק], וקצ"ע. (ע' הי' הגר"ח על הש"ס דרק ע"י שאלה ותשובה מקיימין מצוות סיפור יציאת מצרים, כידוע) ועדיין צ"ע במאי חולקים, וע' במעשה רב דמשמע דהגר"א לא הי' דעתו נוחה לחדש מנהגים שלא הוזכרו בש"ס. [וע"ע בכתבי הגר"ח זייטשיק זצ"ל דהגדה כלשון הגדת עדות וא"א לומר עדות א"כ ראה בעצמו - ובכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, ורק אז אפשר לו לומר עדות לבניו ולדורותיו (והבן), וא"כ י"ל דכיון דהגדת עדות דוקא ע"י דרישה וחקירה היא, מובן דדוקא ע"י שאלה ותשובה (דרישה וחקירה מצד הבן, והגדת עדות מצד האב) מקיים מצוה סיפור יצ"מ, ורמז לדבר עוד דיש לחזר אחר ג' בליל הסדר - ובי"ד שלשה הן, והבן, ודו"ק].

תל"א

* 3. (א) מתי יש להתחיל בדיקת חמץ? למה?

3. (א) א' ביקש מחבירו להוציאו בברכת הבדיקה וכיון שאינו מוכן עדיין נמשך מזה שהמברך צריך לאחר התחלת הבדיקה שלו - האם מותר לעשות כן? (ג) האם הבדיקה מה"ת או מדרבנן?

3. (א) (סק"א) תיכף אחר צה"כ - שיש עדיין קצת מאור היום, קצ"ע דלמה צריך אור זה, וע"ה בראב"ד (בהשגות על בעל המאור ריש מס' פסחים וכן מובא בהר"ן שם) דכתב דמפני שחייבו בתחילת הלילה לכן נקט אור ליל י"ד, ע"ש. וע"ה בא"ר, וצ"ע. וטעם שתיקנו בלילה הוא (סק"ג) כדי שיבדיק אור הנר יותר ומהני לחורין וסדקים, ומשום דהוא שעה שב"א מצויין בביתם. משמע ברש"י דב' טעמים הן, וע' בר"ן דלא משמע כן, וי"ל. ותיקנו תחילת הלילה כדי שלא יתרום, ושלא ישכח.

(ב) (סק"יא) עיקר מצותה כתיקונה הוא מיד בתחילת הלילה, וע"ה בשעה"צ י"ג דחייב זה הוא כדאורייתא דמיא, ואפשר דאסור להשהותו אפי' לעזור הזולת - דאין אומרים לאדם לעשות חטא קטן (לדחות התחלת הבדיקה) כדי שיזכה חבירו (בפרט אם חבירו פשע שלא הכין חדרו מקודם), ואפשר לומר דכיון דאנו מתפללין מעריב לפני הבדיקה - ראי' דאין אנו מקפידים כ"כ על זה, וא"כ יש להמתין (כ"ה קצת), וצ"ע.

(ג) (סק"ב וסק"י) אם עדיין לא ביטל הוי מדאורייתא. (ע"ה) (ואדם גדול בענקים שליט"א העיר פעם שמי שע"פ קודם הבדיקה לא שפיר עביד דהא הוי בדיקה דאורי' ולא פחות מבדיקה מתולעים דצריך כל כחו, ויש לאדם לסדר יומו כדבעי). וע' בס' מקור חיים ב' דרכים להבין הגמ' בדיקה דרבנן היא דבטול בעלמא סגי (אם תמיד דרבנן או רק אם ביטל, ע"ש). [וע' שו"ע הגר"ז דיש חילוק באיזה מקומות, ע"ה *].

* 4. על הארון הוא מקום שמשמשין בו חמץ רק פעם אחת בשנה, והשנה ברור לו שלא הכניסו שם חמץ האם טעון בדיקה?

4. (סק"ד) כן, וע"ה תל"ג סק"י וסק"ט וסק"ז דאפילו אם אומר ברי לי, ולכ' ה"ה הכא. ואם הוא זהיר מלהכניס חמץ שם בקפידה גמורה, (כגון ארון של פסח), ודאי מהני משא"כ בכל מקום שלפעמים משתמשים אמרו לנו חז"ל דלאו אדעתיה, כ"ה. וע"ע סי' תמ"ז סק"ה דנמי מוכח דחייב לבדוק כגון דא וכנ"ל.

5. (א) בחצי שעה קודם זמן בדיקה האם מותר לאכול?

(ב) מה הדין ללמוד בזמן ההוא?

5. (א) טעמא בעלמא מותר היינו פת כביצה או פירות הרבה אבל משהגיע הזמן משמע בבה"ל (ד"ה ולא יאכל) דאין לאכול כלום, וע' תשובה י"א (ב), ועכ"פ אין להשהות זמן הרבה, ע"ש. וא"כ יש לזכור לאכול דבר המשביע קודם שהולך למעריב, ודו"ק.

(ב) מח', וכתב השעה צ' ד' דיש להקל, וכשהגיע זמן הבדיקה אין להתחיל ללמוד, ואפי' השיעור קבוע בביהמ"ד דוקא בחצי שעה קודם מותר. וצ"ל להתפלל מעריב מבעור"י והספיקו להתחיל השיעור עוד לפני צה"כ, וקשה. [וע"ע בשעה צ' ד' דמשגיח הזמן אסור *].

יא. א. (א) אם התחיל ללמוד לפני שקיעה והפסיק למעריב האם יכול להמשיך ללמוד אחר מעריב (לפי דעת המתירין בהתחיל בהיתר)?

(ב) בנו של ראובן רצה לאכול קוגל תפוחי אדמה כשחזרו לביתם אחר מעריב - מה דינו?

יא. א. (א) לכ' זה התחלה מחדש ואסור (שכבר הגיע זמן הבדיקה), כיון שהתקנת חכמים שכל אדם יתחיל בדיקתו מיד בתחילת הלילה הוי כמו חיוב דאורייתא (ע' בבה"ל ד"ה ולא יאכל ועוד בשעה צ"ג, ע"ש), ורואים דאע"פ דהוי כדאורייתא [תחילת הלילה או לילה] אפ"ה השיעור קבוע בביהמ"ד מותר בחצי שעה מקודם, וצ"ע אם זה דוקא רבים משתתפים או כל א' אם יש לו סדר קבוע (ולא נראה).

(ב) (בה"ל ס"ב ד"ה ולא יאכל) מסיק הבה"ל דאין להקל בשה"י רבה אפי' ע"י פירות (וכשאלה דידן קארטאפל קוגל) ומשמע מדבריו דלכתחילה אין להשהות כלל, ע"ש. ובנידון דידן דאיירי בבנו של יעקב יש לחקור אם חל החיוב עליו דהא אביו מחויב לבדוק והוא רק יעזור בבדיקת אביו או דכל ישראל מצווין ליהזר בזה או יש כאן משום מצות חינוך, ולא נראה), ודו"ק.

תל"ב

* יב. האם צריך לחזור ולברך:

(א) אם לא נטל ידי קודם הברכה? (ב) אם בירך וציונו לברך חמץ? (ג) אם ביקש נר אחר הברכה לפני שהתחיל הבדיקה? למה? (ד) אם

אמר לאחד באמצע הבדיקה שיבוא ויעזור להרים הכסות? (ה) אם ביקש ממי שלא שמע ברכתו לגמור הבדיקה בשבילו?

(ו) אם הלך לחצר אחרת לבדוק מאש"ן שלו? (ז) אם באמצע הבדיקה שאל מתי תפילת שחרית למחר?

יב. ככולם א"צ לחזור ולברך - אבל יש ליהזר: באות (א) לכתחילה כדאייתא בסק"ב, וכן באות (ב) לברך דוקא בנוסח על ביעור חמץ כדאייתא סק"ג, [וע' ברא"ש והר"ן דיש לברך על ביעור להראות שהוא חכם], ובאות (ג) לכ' יש ליהזר להכין הנר וכו' מקודם, ויש להביא רא"י מסי' קס"ו ס"ו בהג"ה דבדין תנו מאכל לבהמתו יש ליהזר מזה לכתחילה (וכל ההיתר המובא בגמ' לא איירי אלא בדיעבד אם כבר דיבר אחר שברך דשוב א"צ לחזור ולברך ע"ש בבה"ל ד"ה ומ"מ], וע"י בבב"ש סק"ג, ובאות (ד) מותר לכתחילה, ובאות (ה) - לא התייר המ"ב (סק"א) אא"כ קשה לו לגמור הבדיקה בעצמו, ובאות (ו) - יש מח' ומשמע במ"ב דאין לברך (ומרבה נכסים מרבה דאגה) [לפי הח"י דדוקא על בתיכם מחויב בודאי א"צ לחזור ולברך *], ובאות (ז) - טוב ליהזר מזה, [וע"י בט"ז לענין תקיעות דמעומד ודמיושב, ושו"מ בהר"ן מובא לעיל בבני יעקב (על דף ק"כ), עש"ה, דאין להפסיק באמצע מצוה עד שיגמר כולה, וה"ה בנט"י, כידוע. וכן הנשים עלי' ליהזר לא להפסיק בדיבור מהתחלת הדלקת נרות שבת עד אחרי הברכה, וכמו כן בנט"י כנ"ל מזמן שמתחיל לשפוך המים על יד א' אין להפסיק בדיבור, כ"ה].

* יג. א. (א) למה אין מברכין אשר קידשנו וכו' על ביטול חמץ?

(ב) לפי"ז איך מברכין ברכת שהחיינו על פרי חדש?

יג. א. (א) (סק"ג) כיון דעיקר הביטול בלב (ע"י סידור הגר"א בסופו בקונטרס אורחות חיים להגר"ח וואלאזין דהעולם שוכחים העיקר [דהוא הביטול בלב] ותופסין הטפל [היינו הדיבור של ביטול]) ואין מברכין על דברים שבלב.

(ב) לכ' קשה דהברכה שהחיינו ניתקן דוקא על שמחה שבלב ואם כנ"ל איך מברכין, אבל האמת יורה דרכו דאין זה ברכה על השמחה אלא ברכת הודאה על החיים שלנו, וכנוסח הברכה שהחיינו וקיימנו ולא קבעו לברך אלא בשעת שמחה, כ"ה, ושפתים ישק ואשרנו מה טוב חלקינו. ושו"מ דכיוון בר"ק לדברי הח"ח בבה"ל ס"י רכ"ג ס"א (ד"ה ויש), וז"ל מברך לדי' על שזיכהו לבא לשעה שיש בו שמחת הלב, ע"ש, וברוך ד' שזיכנו. האם מותר לכתחילה לסמוך על אשתו ובניו (הקטנים) שיברכו בשבילו? למה?

* יד.

יד. (סק"ח) מדינא יכול לסמוך (ע"י בשה"צ ו') דמשום דבדיקה הוי דרבנן, והיינו (לכ') דוקא בציוור שהוא כבר ביטל קודם שיברכו הם, ולא היא אלא דאחרי שיברכו והוא אומר הביטול ממילא הבדיקה אינו אלא חיוב דרבנן ובוה סמכין עלי', כ"ה, [ז"א דבין אם ביטל קודם בדיקתם או אחרי תמיד סמכין, ופשוט]. ולכתחלה (בכל גווני) נכון שלא לסמוך לפי שהבדיקה כהלכתא יש בה טורח גדול ויש לחוש שמא יתעצלו ולא יבדקו יפה, ע"ש במ"ב. (ע"י ומוכח מכאן דכל אב ובן ואפי' עתה נעשה בר-מצוה לא יתירש ולא יתעצל כלל וכלל אע"פ שכרוך בעבודת פרך של כמה שעות, ודו"ק ותשכח! ועוד מרומז בעבודה זו ובעבודת אפיית מצה לכבוד חג החירות - לעבודה במצרים - ושנרגיש מה ה' - ומררו את חיי אבותינו במצרים - וברוך שבחר בנו לעבודתו דכ"כ ע"ב אע"פ שקשה עד למאד). וע"ע בס' ראש יוסף על הגמ' יבדקו בשית.

* טו. א. (א) האם יש לנהוג להניח פתיתין קודם הבדיקה? למה?

(ב) איזה מין פת עדיף? (סק"יג) כתב המ"ב לעיין בשע"ת ומובא שם דיש להניח חתיכות פחות מכזית, לכ' כדי שיחול עלי' ביטול אם לא ימצאם. ע"ע ס"י תמ"ב דפיה"צ אות ס'. ויש לעיין אם חתיכה שלא ימצא מיקרי חמץ ידוע או חמץ שאינה ידוע וע"י ס"י תל"ח. ב) (שם) לחם קשה שלא יתפרר (אע"פ דפירוריו בטלי אפ"ה אם הניח כזית יהיו פירורים של כזית ביחד, ע"י ס"י תמ"ב סק"ל' ובשעה"צ שם, וע"ע ס"י ת"ס בשעה"צ ט"ז, ועוד דמשמע במ"ב דפירוריו בטלי היינו פירורים על הקרקע ואפשר כאן ניח כמה (או א') מהעשרה חתיכות במקום יותר גבוה ולא אמרינן ממילא בטלי(ג) מהו שיעור כל חתיכה? למה?, ועוד אפשר לומר דלכתחילה אין לסמוך על פירורים בטלי, וע"ע וע' סוף ס' בני יעקב לעיל באריכות, ודו"ק) ועצה טובה לשים חתיכות פיתה פת תוך שק ניילון plastic bag קטן ולקושרו.

(ג) ק"י"ב מח', ומשמע בשעה"צ י"ב דכיון שאנחנו נוהגים לכבד ולנקות מכל חשש חמץ יש להמנהג יסוד מדינא, וא"כ בודאי יש לנהוג להניחם. ויש אומרים שהחזו"א לא נהג להניח, והסטייפלער ה' מניח בעצמו, וע"ע. ויש מדייקים מהרא"י בהגמ' דחיפוש מנר דחיפוש ה' אצל אחי יוסף ואע"פ שמנשה ידע אצל מי הגביע נמצא אפ"ה שייך לשון חיפוש, ה"ה בפתייתין אע"פ שידוע המקומות שהניח הפתייתין שייך בדיקת חמץ עלי', ודו"ק.

נראה כדי לחוק אלו שרצונם להתרחק מהמל. הגע והנר כדאי לדעת דיש הוטעל (מלון hotel) בצפון ארץ ישראל (וכן יש בכמה וכמה מקומות) שמויחד למנוחה והבראה. ואין רשות להחזיק כלל וכלל במל. הגע וגד בכל האזור, דמצאו שזה מפריע הרבה למנוחת הנפש ולבריאות הנוף והנפש. וכל א' שמניע לשם מיר מצוית להם. [ק"ו לנו ולבנינו, כנ"פ]. ופעם שבח א' והחזיק אצלו וקיבל שיחה בהדר האוכל שם והצילצול גרם לו בושות והרפות וה' מוכרח לנוס החוצה. ועוד נתנו טעם לדבר במקום הגיל שמי שמדבר בו אינו שולט על עצמו לא על גובה קולו ולא על צורת הנהגתו - ואנחנו? (וידוע שאסרו באלו שנלחמו בדרום בעת ההיא כיון שזה מפריע לריכוז ולמסור כל מהותו לעבודתו בשלימות - והא המלחמה האמיתי היא בבית המדרש ואיך אדם אינו מקיים הקרא - רגזו ואל תתטאו? ועוד לזאת דמאיבי תחכמינו, אמן).

← [להשיג פרטת המורה אפשר ע"י שישאיר הודעה בהג"ל]

מקום שלא נמצאים הקונטרסים כ"כ בקביעות - הרוצה לקבל הקונטרס יש לשלוח פאקס למס. 15326500176 או להשאיר הודעה בתא קולי שמספרו 026500176 (לאחר שמיעת הודעה), ונסה לשלוח בל"ג. עוד לזאת - כולל מוסר ומנחה ומוסר ומעריב ושיעור אחרי מעריב - הרוצה להשתתף - יש להשאיר הודעה בטל. 02-6500176. לשמוע שיעורים בהלכה ושמועס"ך בקול הששון: 0733-718-261, ונא להעיר.

לענין המשך הדפסת קונטרסים אלו על חומש, כל שבוע, צריכים נדיב לשאת בעול ההוצאות דבר עולה למעלה מכל השנות, נא לעזור.

עד כאן לא מללנו תומך, ולקראת פ' תמוז לנ"ג א"כ נמנך - ולד' ה'שועה (בזכותם נכנס כסף גם לכסות הצטנע פ' ויקראל שוב בנס, ונל להתפלל מזקן).

כמה דברים שאין הכל יודעים:

(א) אם מברך ברהמ"ז במקום שיש שם גוים ע' במ"א ס' ק"ט סק"א דצריך ליהזר שלא לכלול אותם בברכה שלימה הנזכר בסוף ברכת המזון אלא לאמר אנחנו בני ברית וכו', עש"ה.
(ב) התרגום מאידש הנדפס במ"ב יש כמה דברים שאינם נכונים (ע' בס' סק"מ"ה - דעל האק מעסער תירגם קופיץ טעות היא ומעוות גדול ומטעה את הקורין, והכוונה האק מעסער היינו סכין עם שתי להבים המחוברים יחד ביד של עץ שביני' ורגיל במקום שמבשלים - ויש נפ"מ להלכה בתירוגם זה ועל המבין ליהזר בכל תירוגם. וע' בהל' נט"י רער קאסטין היינו תיבה שיש כמה צינורות שיוצאים, עש"ה דעל הלמוד ליהזר מטעות למעשה).

(ג) אם תפילין של ראש אינו מתיישב על הראש בטוב יש לגרד (בעדינות) בסכין השומן מצד פנימי של הרצועה (שבא מהשערות) [ויש ליהזר לכתחלה שיהא רוב הקשר על העצם, ע' במ"ב].
